

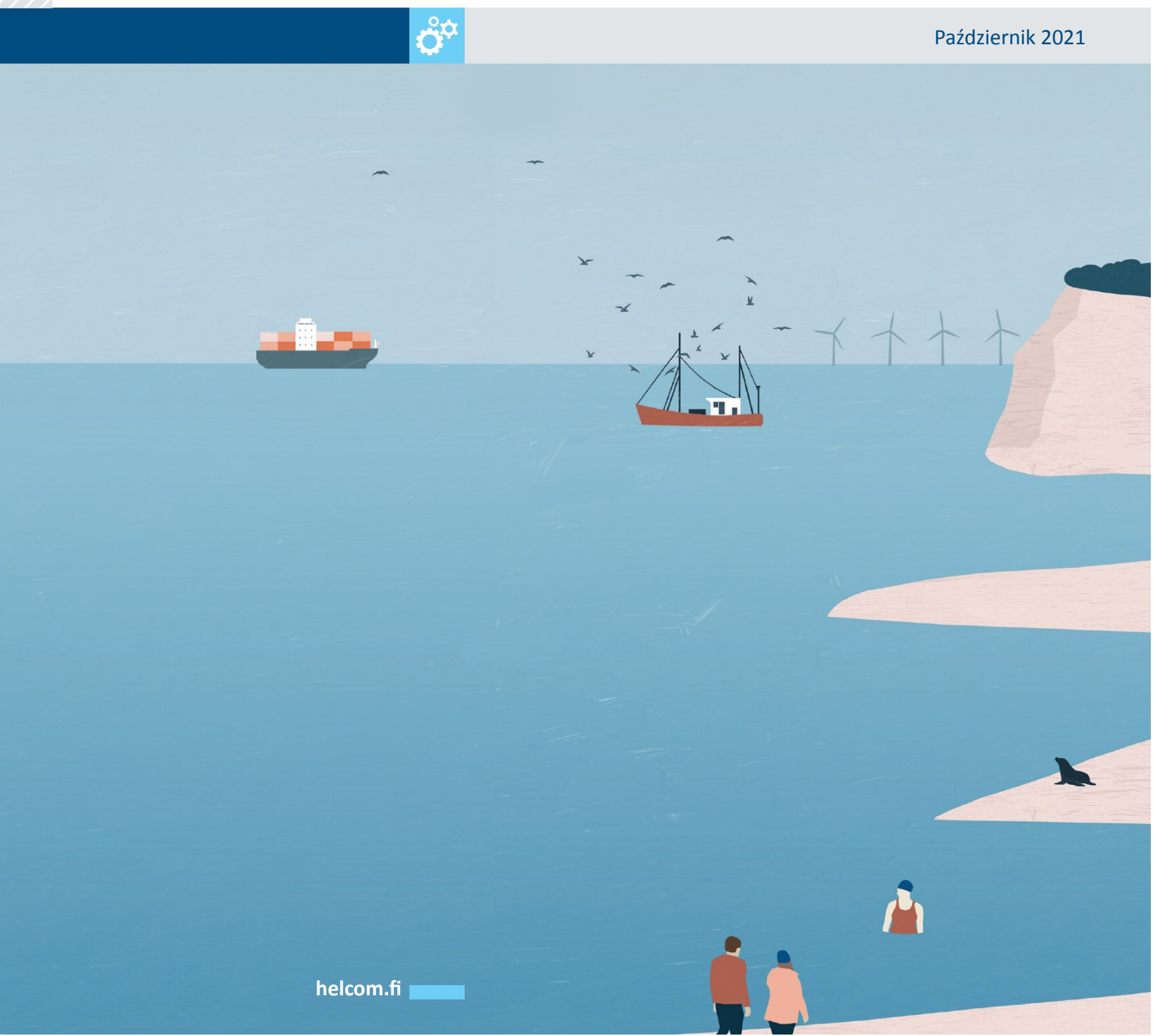
Bałtycki Plan Działania

Aktualizacja 2021

Komisja Ochrony Środowiska
Morskiego Bałtyku

Październik 2021

Spis treści

Preambuła.....	4
O Planie.....	6
Różnorodność biologiczna	10
Eutrofizacja	19
Niebezpieczne substancje i odpady	29
Działalność na morzu	37
Zagadnienia horyzontalne	50
Zmiana klimatu	52
Monitoring.....	54
Planowanie przestrzenne obszarów morskich	55
Analiza ekonomiczna i społeczna	56
Hot spoty	57
Wymiana wiedzy i podnoszenie świadomości	57
Finansowanie.....	58
Odniesienia	60

Preambuła

1. Komisja, reprezentowana przez:
 - Ministra Środowiska Królestwa Danii,
 - Zastępcę Sekretarza Generalnego w Ministerstwie Środowiska Republiki Estońskiej,
 - Ministra Środowiska i Zmian Klimatu Republiki Finlandii,
 - Sekretarz Stanu w Ministerstwie Środowiska, Ochrony Przyrody, Bezpieczeństwa Jądrowego i Ochrony Konsumentów Republiki Federalnej Niemiec,
 - Ministra Ochrony Środowiska i Rozwoju Regionalnego Republiki Łotewskiej,
 - Ministra Środowiska Republiki Litewskiej,
 - Wiceministra Infrastruktury Rzeczypospolitej Polskiej
 - Wiceministra Zasobów Naturalnych i Ekologii Federacji Rosyjskiej,
 - Ambasador ds. Oceanów w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Królestwa Szwecji,
 - oraz Komisarza ds. Środowiska, Oceanów i Rybołówstwa Komisji Europejskiej,
2. **PRZYWOŁUJĄC** postanowienia Konwencji z 1992 r. o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego (Konwencja Helsińska);
3. **PRZYPOMINAJĄC** zobowiązanie Umawiających się Stron Konwencji Helsińskiej do przywrócenia kwitnącego i pełnego życia ekosystemu Morza Bałtyckiego, wyrażone w wizji HELCOM „zdrowego środowiska Morza Bałtyckiego, w którym różne składniki biologiczne funkcjonują w równowadze, co skutkuje dobrym stanem ekologicznym oraz wspiera szeroki zakres możliwych do osiągnięcia działań gospodarczych i społecznych człowieka”;
4. **POTWIERDZAJĄC**, że prace HELCOM doprowadziły do znacznej poprawy stanu środowiska w wielu obszarach, a w szczególności, że postępy we wdrażaniu Bałtyckiego Planu Działania z 2007 r. przyczyniły się do zapobiegania dalszemu pogarszaniu się kondycji ekologicznej Morza Bałtyckiego;
5. **DOCENIAJĄC** fakt, że polityka i prace HELCOM opierają się na podejściu ekosystemowym i że Bałtycki Plan Działania jest praktycznym odzwierciedleniem tego stanowiska;
6. **ZAUWAŻAJĄC** jednak z dużym zaniepokojeniem, iż cele Bałtyckiego Planu Działania z 2007 r. do 2021 roku nie zostały osiągnięte, jak przewidywano, i że Morze Bałtyckie jest nadal silnie dotknięte wieloma presjami spowodowanymi działalnością człowieka;
7. **ZAUWAŻAJĄC** w szczególności, że: (a) eutrofizacja nadal znacząco wpływa na Morze Bałtyckie; (b) poziomy niebezpiecznych substancji są ciągle podwyższone lub nieznanne i stanowią powód do obaw; (c) inwazyjne gatunki obce są stale wprowadzane do Morza Bałtyckiego; (d) odpady morskie stanowią zagrożenie budzące szczególne obawy; (e) około połowa dna morskiego jest potencjalnie zagrożona działalnością człowieka; (f) inne presje, takie jak hałas podwodny, zakłócają życie organizmów morskich; (g) ogólnie niekorzystny stan ochrony różnorodności biologicznej Bałtyku wynika z działalności człowieka i jest powszechny, z kilkoma gatunkami wciąż na skraju wyginięcia, słabym stanem większości ocenianych siedlisk oraz różnymi biotopami i siedliskami zagrożonymi wyginieniem, a także sieciami pokarmowymi wykazującymi oznaki pogorszenia;
8. **PRZYPOMINAJĄC** ponadto, że skutki zmiany klimatu dla Morza Bałtyckiego są już widoczne i że zmiana klimatu będzie wywierać coraz bardziej znaczący wpływ na ekosystem Morza Bałtyckiego, co wymaga jeszcze bardziej rygorystycznych działań, między innymi w ramach działań globalnych ustanowionych przez Ramową konwencję Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (UNFCCC) i porozumienie paryskie;
9. **KŁADĄC NACISK** na potrzebę kontynuowania badań i adaptacyjnego zarządzania dla łagodzenia skutków i wzmocnienia odporności Morza Bałtyckiego na zmiany klimatu poprzez zmniejszenie innych presji człowieka na ekosystemy, a także **PODKREŚLAJĄC** konieczność dalszego dostosowywania polityk i zaleceń HELCOM tak, by uwzględniały skutki zmian klimatu;
10. **POPIERAJĄC** proces HELCOM służący zgromadzeniu wszystkich środków łagodzących skutki zmiany klimatu i środków adaptacyjnych wynikających z Bałtyckiego Planu Działania, które przyczyniają się do realizacji porozumienia paryskiego, w celu opublikowania ich w 2024 r. na portalu UNFCCC Global Climate Action (NAZCA) i na stronie głównej HELCOM, a następnie ich aktualizacji co pięć lat w ramach wkładu w realizację porozumienia paryskiego;
11. **PODKREŚLAJĄC** potrzebę dalszego dążenia do osiągnięcia dobrego stanu ekologicznego, ponieważ obecny stan naturalnego środowiska morskiego Morza Bałtyckiego w wyniku presji wywołanej lądową i morską działalnością człowieka, pozostaje niezadowolający, a jego poprawa nie jest jeszcze wystarczająca dla realizacji celów Bałtyckiego Planu Działania;
12. **ZWRACAJĄC UWAGĘ** na ciągłą potrzebę ochrony bezpieczeństwa żeglugi z myślą o zapobieganiu wypadkom, a tym samym zminimalizowaniu ryzyka przypadkowego zanieczyszczenia środowiska przez statki;
13. **PRZYWOŁUJĄC** decyzję podjętą na posiedzeniu ministerialnym w Brukseli w 2018 r. o aktualizacji Bałtyckiego Planu Działania najpóźniej do roku 2021 celem opracowania solidnego planu działania, który zachowa co najmniej poziom ambicji planu z 2007 r. oraz obejmie oprócz istniejących zobowiązań również nowe kwestie, które należy zrealizować do 2021 r., i będzie miał na celu osiągnięcie uzgodnionej wizji HELCOM dotyczącej zdrowego środowiska morskiego Morza Bałtyckiego;
14. **PRZYWOŁUJĄC** także deklarację przyjętą 28 września 2020 r. przez ministrów środowiska, gospodarki morskiej, rolnictwa i rybołówstwa państw członkowskich UE leżących nad Morzem Bałtyckim oraz komisarza UE ds. środowiska, oceanów i rybołówstwa, w której zobowiązano się do wspólnego zwiększenia wysiłków na rzecz osiągnięcia dobrego stanu ekologicznego Morza Bałtyckiego;
15. **STWIERDZAJĄC**, że w celu uwzględnienia wszystkich istotnych aspektów ekosystemu oraz pojawiających się wyzwań związanych z gospodarką morską, za podstawę zaktualizowanego Bałtyckiego Planu Działania przyjęto następujące cele „Morze Bałtyckie wolne na eutrofizacji”, „Morze Bałtyckie wolne od niebezpiecznych substancji i odpadów”, wspierające „zrównoważoną środowiskowo działalność na morzu”, z których wszystkie doprowadzą do tego, że „ekosystem Morza Bałtyckiego będzie zdrowy i odporny”;

16. **POTWIERDZAJĄC** znaczące skutki niepodjęcia działań przeciwko różnorodnym niebezpieczeństwom zagrażającym ekosystemowi Morza Bałtyckiego oraz **ZAUWAŻAJĄC** na przykład, iż zgodnie z najnowszym raportem „State of the Baltic Sea” (*Stan Morza Bałtyckiego*) straty w samych tylko wartościach rekreacyjnych spowodowane pogorszeniem się stanu środowiska morskiego szacowane są na 1-2 mld euro rocznie, a znacząca poprawa niekorzystnego stanu eutrofizacji może przynieść roczne korzyści gospodarcze rzędu 4 mld euro we wszystkich istotnych sektorach gospodarki;
17. **PODKREŚLAJĄC** korzyści społeczno-gospodarcze wynikające z dobrego stanu ekologicznego Morza Bałtyckiego, a tym samym potrzebę wdrożenia środków i działań zawartych w Bałtyckim Planie Działań na rzecz osiągnięcia dobrego stanu środowiska;
18. **ZWRACAJĄC UWAGĘ** na fakt, iż osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego Morza Bałtyckiego będzie wymagało znacznych wysiłków i zmian transformacyjnych we wszystkich sektorach gospodarki mających wpływ na morze, w tym w rolnictwie, akwakulturze, rybołówstwie, wytwarzaniu energii wiatrowej, turystyce, logistyce, transporcie morskim i produkcji, oraz że wymaga to między innymi zwiększenia efektywności wykorzystania zasobów i przejścia na czystą i zrównoważoną gospodarkę o obiegu zamkniętym oraz neutralność pod względem emisji dwutlenku węgla;
19. **PODKREŚLAJĄC** potrzebę połączenia celów środowiskowych z celami społeczno-gospodarczymi w celu przyspieszenia zrównoważonego rozwoju oraz **ZWRACAJĄC UWAGĘ** na potrzebę spójnego planowania przestrzennego działalności człowieka na morzu w całym regionie, z zastosowaniem podejścia ekosystemowego;
20. **ZWRACAJĄC UWAGĘ** na ciągłą potrzebę silnej współpracy regionalnej i międzysektorowej w działaniach na rzecz osiągnięcia dobrego stanu środowiska, z udziałem odpowiednich organizacji międzynarodowych, europejskich i krajowych, publicznych instytucji finansowych, placówek naukowych i badawczych, społeczeństwa obywatelskiego i sektora prywatnego, w tym banków i firm ubezpieczeniowych;
21. **POTWIERDZAJĄC** pozytywny wkład organizacji międzyrządowych i pozarządowych w zachowanie i ochronę Morza Bałtyckiego oraz w działania na rzecz rozważnego korzystania z jego dóbr i oferowanych usług;
22. **ZAUWAŻAJĄC** z satysfakcją, że zaktualizowany Bałtycki Plan Działania został opracowany w sposób partnerski i transparentny, z udziałem wszystkich zainteresowanych stron;
23. **Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJĄC** fakt, iż zaktualizowany Bałtycki Plan Działania opiera się na zasadzie przezorności i odpowiednich badaniach naukowych; umożliwia wymianę wiedzy między nauką a polityką na wszystkich szczeblach i należyte uwzględnia ekonomiczne i społeczne skutki środków, które należy podjąć, aby osiągnąć jego cele;
24. **PRZYPOMINAJĄC** determinację umawiających się stron HELCOM do wdrożenia *Agendy 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju*, a także *Globalnych ram różnorodności biologicznej na okres po 2020 r.* przyjętych w ramach *Konwencji o różnorodności biologicznej* oraz do zaangażowania się w inne odpowiednie procesy regionalne i globalne, a także **ZWRACAJĄC UWAGĘ** na rolę HELCOM w przewodzeniu regionalnym wysiłkom w tym zakresie oraz jako ważnego i uznanego podmiotu w kontekście międzynarodowego zarządzania oceanami;
25. **PRZYPOMINAJĄC** potrzebę skoordynowania i zharmonizowania prac w kontekście Bałtyckiego Planu Działania z różnymi instrumentami politycznymi i bieżącymi inicjatywami na szczeblu międzynarodowym, europejskim, regionalnym i krajowym, w tym w szczególności z *Dyrektywą Ramową w sprawie Strategii Morskiej UE* i *Europejskim Zielonym Ładem* oraz wszystkimi innymi obowiązującymi przepisami i programami UE, a także wszystkimi obowiązującymi przepisami i politykami Federacji Rosyjskiej, takimi jak *Doktryna morska i strategia rozwoju działalności morskiej do 2030 r. Federacji Rosyjskiej*;
26. **PONOWNIE STWIERDZAJĄC**, że wdrażanie działań zawartych w zaktualizowanym Bałtyckim Planie Działania będzie regularnie śledzone, a skuteczność środków oceniana za pomocą odpowiednich wskaźników umożliwiających wykazanie postępów w realizacji celów oraz dostosowanie środków, jeśli będzie to konieczne do ich osiągnięcia;
27. **POTWIERDZAJĄC**, że cele środowiskowe w różnych segmentach niniejszego Bałtyckiego Planu Działania opierają się na najlepszej wiedzy dostępnej w momencie ich opracowywania oraz że zgodnie z zasadami adaptacyjnego zarządzania cele te powinny być okresowo poddawane przeglądowi i rewizji z wykorzystaniem zharmonizowanego podejścia i najbardziej aktualnych informacji;
28. **ZGADZAJĄC SIĘ** na zmianę części II załącznika III *Zapobieganie zanieczyszczeniom pochodzącym z rolnictwa* do Konwencji i w tym celu przyjmując rekomendacje HELCOM 42-43/2;
29. **POTWIERDZAJĄC**, że jeśli zostanie to uznane za konieczne, treść wszystkich załączników do Konwencji, w tym załącznika III, powinna być poddawana przeglądowi zgodnie z postanowieniami Konwencji przy wykorzystaniu najlepszej dostępnej wiedzy naukowej oraz najbardziej aktualnych informacji;
30. **ZGADZAJĄC SIĘ** na aktualizację Regionalnego planu działania dotyczącego odpadów morskich i w tym celu przyjmując rekomendację HELCOM 42-43/3;
31. **ZGADZAJĄC SIĘ** na przyjęcie następujących dokumentów:
 - *Regionalnej strategii recyklingu składników odżywczych w Morzu Bałtyckim*;
 - *Regionalnej mapy drogowej planowania przestrzennego obszarów morskich na lata 2021-2030*;
 - *Agendy naukowej HELCOM*;
 - *Wytycznych HELCOM dotyczących środków morskich służących zarządzaniu wewnętrznymi rezerwami składników odżywczych*;
32. **ZWRACAJĄC UWAGĘ** na dalszą ważność istniejących zaleceń HELCOM również po przyjęciu niniejszego Bałtyckiego Planu Działania;
33. **ZGADZAJĄC SIĘ** na wdrożenie wszystkich działań i zobowiązań zawartych w zaktualizowanym Bałtyckim Planie Działania w terminach w nim określonych, z myślą o zakończeniu wdrażania Bałtyckiego Planu Działania, jako całości, najpóźniej do roku 2030;
34. **BEZ USZCZERBKU DLA** przepisów prawa krajowego, umów międzynarodowych i prawodawstwa Unii Europejskiej, a także prawodawstwa Federacji Rosyjskiej, oraz dążąc do synergii z nimi;
35. **PRZYJMUJĄ NINIEJSZY ZAKTUALIZOWANY BAŁTYCKI PLAN DZIAŁANIA, MAJĄCY NA CELU OSIĄGNIĘCIE DOBREGO STANU EKOLOGICZNEGO MORZA BAŁTYCKIEGO.**

Lubeka (Niemcy), 20 października 2021 r.

O Planie

Bałtycki Plan Działania (BPD) to strategiczny program HELCOM obejmujący środki i działania mające na celu osiągnięcie dobrej kondycji środowiska morskiego, co ostatecznie doprowadzi do zdrowego stanu Morza Bałtyckiego.

Początkowo przyjęty przez Umawiające się Strony HELCOM – dziewięć krajów nadbałtyckich oraz Unię Europejską – podczas spotkania ministerialnego HELCOM, które odbyło się w Krakowie w dniu 15 listopada 2007 r., BPD ustalił rok 2021 jako rok docelowy dla osiągnięcia dobrego stanu ekologicznego morza. Jednak wyniki raportu o stanie Morza Bałtyckiego, obejmującego lata 2011-2016, już w 2018 r. wskazywały, że cel ten nie został osiągnięty.

Zaktualizowany BPD opiera się na oryginalnym BPD i utrzymuje ten sam poziom ambicji. Zachowuje również wszystkie wcześniej uzgodnione działania, które nadal wymagają wdrożenia, a ponadto obejmuje nowe przedsięwzięcia mające na celu wzmocnienie istniejących inicjatyw oraz rozwiązanie pojawiających się problemów.

Kierując się wizją HELCOM „zdrowego środowiska Morza Bałtyckiego, w którym różne składniki biologiczne funkcjonują w równowadze, co skutkuje dobrym stanem ekologicznym oraz wspiera szeroki zakres możliwych do osiągnięcia działań gospodarczych i społecznych człowieka”, zaktualizowany BPD jest podzielony na cztery segmenty z ściśle określonymi celami (rysunek 1):

- **Różnorodność biologiczna**, z celem „ekosystem Morza Bałtyckiego jest zdrowy i odporny”,
- **Eutrofizacja**, z celem „Morze Bałtyckie wolne od eutrofizacji”,
- **Niebezpieczne substancje i odpady**, z celem „Morze Bałtyckie wolne od niebezpiecznych substancji i odpadów”,
- **Działalność na morzu**, z celem „zrównoważona środowiskowo działalność na morzu”.

Każdy z czterech segmentów opiera się na zaktualizowanych celach ekologicznych i celach zarządzania HELCOM oraz obejmuje konkretne środki i działania, które należy wdrożyć najpóźniej do 2030 roku.

Podział segmentów ma na celu odzwierciedlenie presji pochodzących z lądu („Eutrofizacja” i „Niebezpieczne substancje i odpady”) oraz bezpośrednio z morza („Działalność na morzu”), a także stanu środowiska („Różnorodność biologiczna”).

Segmenty te są ze sobą powiązane: osiągnięcie celu w ramach segmentu różnorodności biologicznej zależy również od pomyślnej realizacji działań zawartych w pozostałych trzech segmentach.

Ponadto sekcja poświęcona zagadnieniom horyzontalnym obejmuje kwestie przekrojowe, w tym zmianę klimatu, monitorowanie i planowanie przestrzenne obszarów morskich, analizę ekonomiczną i społeczną, wymianę wiedzy oraz podnoszenie świadomości, hot spoty i finansowanie.

Ponadto działania we wszystkich segmentach mają na celu wzmocnienie ogólnej odporności Morza Bałtyckiego, a tym samym poprawę jego zdolności do reagowania na skutki zmiany klimatu.

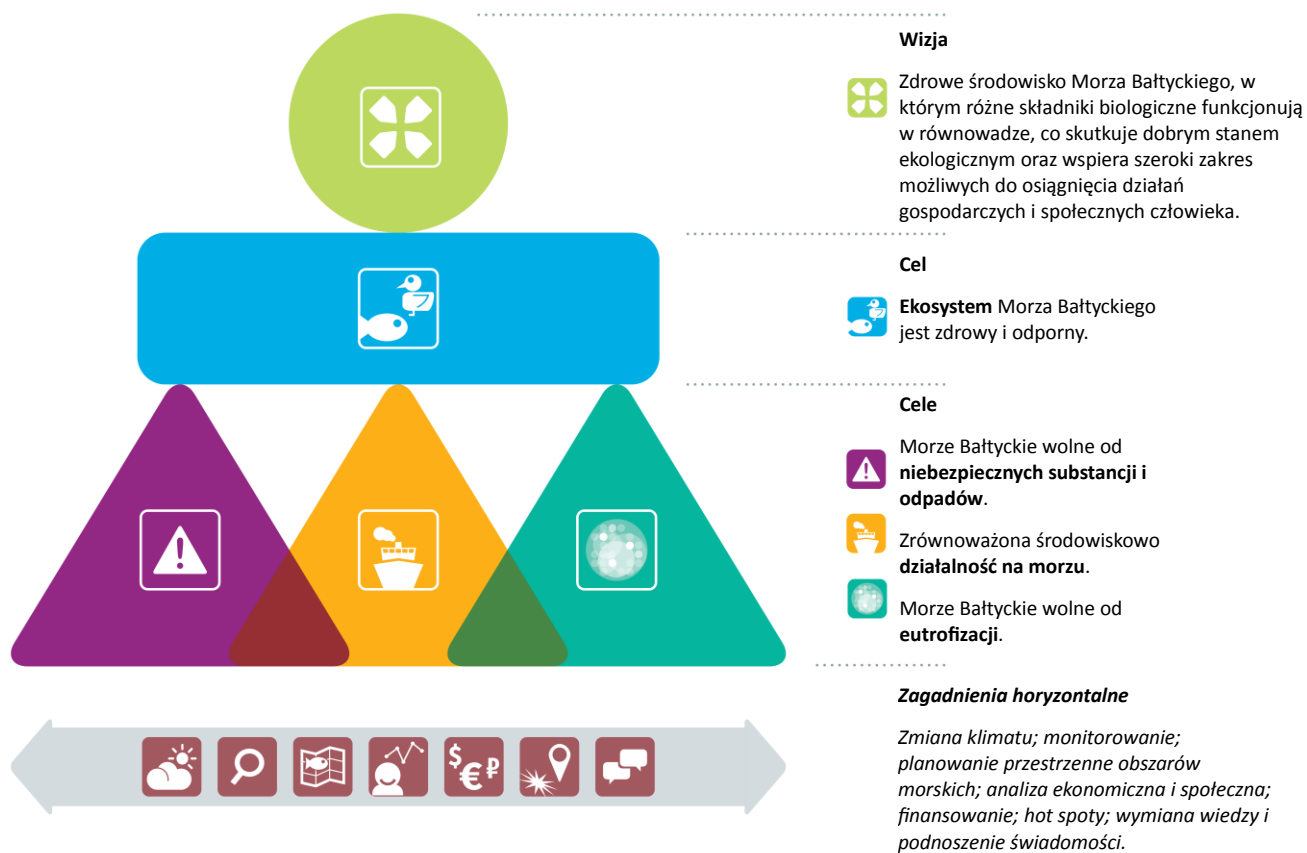
Wdrażanie BPD

Wdrażanie działań zawartych w zaktualizowanym BPD będzie śledzone za pośrednictwem narzędzia internetowego HELCOM Explorer. Pierwsze sprawozdanie z realizacji działań odbędzie się w 2025 roku, a drugie w 2029 roku. HELCOM Explorer zawiera również informacje o tym, które działania przyczyniają się do osiągnięcia danego celu zarządzania.

Aby śledzić zmiany w stanie środowiska morskiego oraz mierzyć postępy w realizacji założeń, celów i zadań w ramach BPD, HELCOM będzie nadal prowadzić regularny monitoring i ocenę.

Spotkania ministerialne HELCOM służą przeglądowi postępów we wdrażaniu działań oraz osiąganiu założeń, celów i zadań w ramach BPD. Ponadto, deklaracje będące wynikiem spotkań ministrów mogą uzupełniać działania BPD, aby zagwarantować, że jego realizacja pozostanie aktualna i ważna przez cały okres obowiązywania planu.

Rysunek 1: Struktura zaktualizowanego BPD, w tym jego wizja i cele.

Jak odczytywać BPD?

Każdy segment zawiera pole tekstowe z następującymi informacjami:

Skutki zmiany klimatu – Każdy z czterech segmentów zawiera rysunek przedstawiający parametry fizykochemiczne, na które zmiany klimatu mają bezpośredni wpływ. Zmiany tych parametrów mają z kolei wpływ na tematy i zagadnienia poruszane w danym segmencie. Więcej informacji na temat parametrów i wpływu zmiany klimatu na ekosystem Morza Bałtyckiego i społeczeństwo można znaleźć w dokumencie „Climate Change in the Baltic Sea 2021 Fact Sheet” (*Arkusz informacyjny dotyczący zmiany klimatu w basenie Morza Bałtyckiego 2021*).

Uwzględnione cele zrównoważonego rozwoju ONZ (*ang. Sustainable Development Goal – SDG*) – każdy segment zawiera listę celów SDG, które są istotne dla tematów i zagadnień objętych danym segmentem.

Uwzględnione presje – główne naciski uwzględnione w działaniach BPD są wizualizowane w każdym segmencie (rysunek 2).

Uwzględnione działania – główne obszary aktywności człowieka powodujące presje lub bezpośrednio wpływające na stan Morza Bałtyckiego, do których odnoszą się działania BPD, są wizualizowane w każdym segmencie (rysunek 2).

Cele

Cele ekologiczne odzwierciedlają w szerokim znaczeniu pożądaną zmianę stanu środowiska.

Cele zarządzania opisują pożądaną zmianę stanu presji lub stanu ochrony w wyniku podjętych działań i środków.

Postęp w osiąganiu celów będzie monitorowany przez wskaźniki i oceny HELCOM lub cele dotyczące presji, jeśli będą dostępne.

Działania

Kod – Wszystkie działania w ramach BPD są kodowane w celu ułatwienia odwoływania się do nich.

Odniesienie do działań w innych segmentach – działania, które są powiązane, zostały odniesione do różnych segmentów, przy czym każde działanie wyświetla kody tych, których dotyczy, jeśli ma to zastosowanie

Dodatkowe informacje na temat działań można znaleźć w oddzielnym dokumencie uzupełniającym. Niektóre z działań to istniejące zobowiązania HELCOM wynikające z BPD 2007 lub późniejszych deklaracji ministerialnych. HELCOM Explorer dostarcza informacji na temat ich pochodzenia.

Odniesienia

Przedstawione informacje opierają się na ocenach i raportach HELCOM wymienionych na końcu niniejszego dokumentu.

Rysunek 2: Główne presje (lewa kolumna) oraz działania (prawa kolumna) uwzględnione w Bałtyckim Planie Działania.

Polityka i ustawodawstwo Unii Europejskiej wspierające realizację Bałtyckiego Planu Działania

Cele i działania BPD są zgodne z głównymi politykami europejskimi, a w szczególności z Europejskim Zielonym Łądem obejmującym w szczególności strategię UE na rzecz różnorodności biologicznej, strategię UE „od pola do stołu”, plan działania UE na rzecz eliminacji zanieczyszczeń, strategię UE dla offshore (energii z morskich źródeł odnawialnych), plan działania UE dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym oraz strategię UE dotyczącą zrównoważonej i inteligentnej mobilności.

Bardziej szczegółowo, głównym narzędziem wspierającym jest Dyrektywa Ramowa w sprawie Strategii Morskiej UE (ang. *Marine Strategy Framework Directive, MSFD*), w ramach której uznaje się i zachęca do współpracy regionalnej. Podobnie jak Konwencja Helsińska i BPD, MSFD opiera się na zintegrowanym podejściu ekosystemowym, którego celem jest osiągnięcie „dobrego stanu środowiska” wód morskich. Inne akty prawne UE wspierające wdrażanie BPD to:

- Ramowa Dyrektywa Wodna
- Dyrektywa Azotanowa
- Dyrektywa dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych
- Dyrektywa w sprawie emisji przemysłowych
- Dyrektywa w sprawie tworzyw sztucznych jednorazowego użytku
- Dyrektywy ptasia i siedliskowa
- Plan działania w ramach strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego
- Dyrektywa ustanawiająca ramy planowania przestrzennego obszarów morskich
- Dyrektywa ramowa w sprawie odpadów
- Dyrektywa w sprawie portowych urządzeń do odbioru odpadów ze statków
- Dyrektywa siarkowa
- Wspólna polityka rybołówstwa
- Wspólna polityka rolna

Polityka i ustawodawstwo Federacji Rosyjskiej wspierające realizację Bałtyckiego Planu Działania

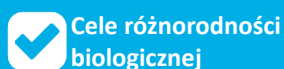
Prawodawstwo rosyjskie jest zgodne z międzynarodowymi zobowiązaniami i realizuje wspólne strategie, w tym BPD. Jest to istotny element podstawowych dokumentów Federacji Rosyjskiej. Obejmują one federalną ustawę o ochronie środowiska, kodeks wodny, podstawy polityki państwa w dziedzinie rozwoju środowiska Federacji Rosyjskiej na okres do 2030 roku oraz strategię rozwoju działalności morskiej Federacji Rosyjskiej do 2030 roku.

Bardziej konkretnie, kluczowe rosyjskie ustawy i dokumenty legislacyjne, które zawierają oświadczenia wspierające działania związane z wdrażaniem BPD to:

- Federalna ustawa o ochronie środowiska
- Federalna ustawa o ocenie oddziaływania na środowisko. Wymagania dotyczące materiałów oceny oddziaływania na środowisko
- Federalna ustawa o odpadach produkcyjnych i konsumpcyjnych
- Federalna ustawa o rybołówstwie i ochronie wodnych zasobów biologicznych. Federalna ustawa o ochronie powietrza
- Federalna ustawa o ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych
- Federalna ustawa o obszarach chronionych przyrody
- Federalna ustawa o wodach wewnętrznych, morzu terytorialnym i strefie przyległej Federacji Rosyjskiej
- Federalna ustawa o szelfie kontynentalnym Federacji Rosyjskiej
- Federalna ustawa o eksploatacji podglebia (zasobów mineralnych)
- Kodeks wodny Federacji Rosyjskiej
- Kodeks leśny Federacji Rosyjskiej
- Strategia bezpieczeństwa ekologicznego Federacji Rosyjskiej do 2025 r.
- Podstawy polityki państwa w dziedzinie rozwoju środowiska w Rosji w okresie do 2030 r.
- Strategia wodna do 2020 r.
- Strategia ochrony rzadkich i zagrożonych gatunków zwierząt, roślin i grzybów do 2030 r.
- Strategia rozwoju działalności morskiej Federacji Rosyjskiej do 2030 r.
- Strategia rozwoju przemysłowego w zakresie przetwarzania, recyklingu i neutralizacji odpadów produkcyjnych i konsumpcyjnych do 2030 r.
- Strategia rozwoju kompleksu rybołówstwa Federacji Rosyjskiej w okresie do 2030 r.
- Doktryna klimatyczna Federacji Rosyjskiej

Różnorodność biologiczna

Cele różnorodności biologicznej

„Ekosystem Morza Bałtyckiego jest zdrowy i odporny”

Cele ekologiczne

- Żywołne populacje wszystkich gatunków rodzimych
- Naturalne rozmieszczenie, występowanie i jakość siedlisk i związanych z nimi zbiorowisk
- Funkcjonalne, zdrowe i odporne sieci pokarmowe

Cele zarządzania

- Skutecznie zarządzana i spójna ekologicznie sieć morskich obszarów chronionych
- Minimalizacja zakłóceń dla gatunków, ich siedlisk i szlaków migracyjnych wywołana działalnością człowieka
- Śmiertelność powodowana przez człowieka, w tym polowania, połowy i przypadkowe przyłowy, nie zagrażająca trwałości życia morskiego
- Skuteczne i skoordynowane plany i środki ochrony zagrożonych gatunków, siedlisk, biotopów i kompleksów biotopów
- Ograniczenie lub zapobieganie presji człowieka prowadzącej do braku równowagi w sieci pokarmowej

Segment różnorodności biologicznej

Ekosystem Morza Bałtyckiego jest zdrowy i odporny

Stan obecny

Różnorodność biologiczna w Morzu Bałtyckim pogarsza się w wyniku presji wywieranej przez różne rodzaje działalności człowieka, której skutki są dodatkowo nasilane przez zmianę klimatu. Większość gatunków ryb, ptaków i ssaków morskich, a także siedlisk bentosowych i pelagicznych w Morzu Bałtyckim nie jest obecnie w dobrym stanie. Prawie 100 makro-gatunków (gatunków widocznych gołym okiem) w Morzu Bałtyckim – około 3,5 procent wszystkich makro-gatunków Morza Bałtyckiego – uważa się za zagrożone regionalnym wyginięciem, a oznaki pogorszenia stanu sieci pokarmowej i ekosystemu stają się coraz bardziej powszechne i częste. Szczególne obawy budzi stopniowa degradacja różnych siedlisk przybrzeżnych, które są ważne dla większości gatunków Morza Bałtyckiego przynajmniej przez część cyklu życia, a także występowanie rozległych obszarów o niskiej zawartości tlenu w pobliżu dna morskiego. Wpływ na różnorodność biologiczną ogranicza również potencjalne korzyści społeczno-gospodarcze, jakie możemy czerpać z ekosystemu Morza Bałtyckiego.

Wiele szeroko rozpowszechnionych lub długotrwałych presji ma daleko idący wpływ zarówno na poszczególne gatunki, jak i ekosystemy. Chociaż niedawno wdrożone środki mogą prowadzić do poprawy sytuacji w nadchodzących latach, kluczowe znaczenie mają ciągłe i zintensyfikowane wysiłki na rzecz poprawy stanu różnorodności biologicznej. Wszystkie działania ukierunkowane na działalność na morzu (w tym rybołówstwo), eutrofizację oraz niebezpieczne substancje i odpady mają kluczowe znaczenie dla poprawy stanu różnorodności biologicznej w Morzu Bałtyckim. Biorąc pod uwagę rosnącą ogólną presję oraz skutki wielu działań człowieka mających wpływ na Morze Bałtyc-

kie, wiele gatunków i siedlisk wymaga pilnej ochrony, a wzmożone działania ochronne są niezbędne wraz z ograniczeniem presji. W związku z tym głównym i nadrzędnym celem jest zastosowanie podejścia ekosystemowego do zarządzania tymi różnorodnymi presjami i ich skumulowanym wpływem.

Stan pożądaný

Ostatecznym celem Bałtyckiego Planu Działania (BPD) w odniesieniu do różnorodności biologicznej i ekosystemów jest zapewnienie zdrowego i odpornego ekosystemu Morza Bałtyckiego. Jest to wspomagane przez zarządzanie działalnością człowieka oparte na ekosystemie. Opisują to wzajemnie wspierające się i powiązane ze sobą cele ekologiczne polegające na osiągnięciu:

- żywotnych populacji wszystkich gatunków rodzimych;
- naturalnego rozmieszczenia, występowania i jakości siedlisk i związanych z nimi zbiorowisk;
- funkcjonalnych, zdrowych i odpornych sieci pokarmowych.

Zdrowy i odporny ekosystem to taki, który może utrzymać swoje gatunki i zbiorowiska pomimo zewnętrznego stresu. Obejmuje to populacje o wieku i rozmieszczeniu przestrzennym odpowiadającym ich naturalnym granicom, a także kluczowe funkcje i procesy ekosystemu, które są utrzymywane w sposób naturalny w ramach wzajemnie oddziałującej sieci gatunków i siedlisk. Warunkiem wstępnym zapewnienia vitalności i długoterminowego przetrwania gatunków i populacji jest zapewnienie odpowiedniej jakości, rozmieszczenia i występowania naturalnych siedlisk, zdolnych wspierać zbiorowiska, które goszczą. Każdy z tych kluczowych elementów wzmacnia funkcjonalność, zdrowie i odporność sieci pokarmowych, ostatecznie chroniąc integralność i długoterminową równowagę ekosystemu jako całości.

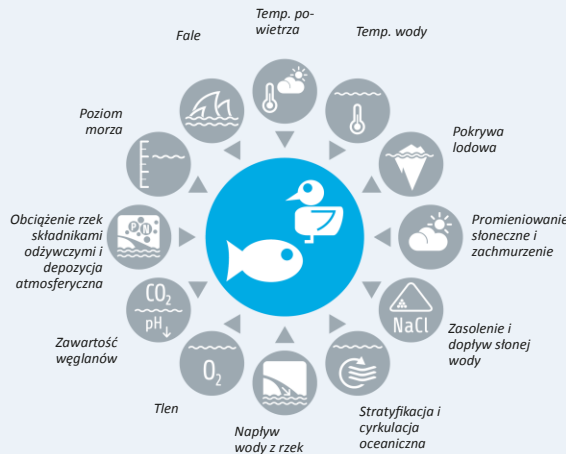

Cele różnorodności biologicznej

„Ekosystem Morza Bałtyckiego jest zdrowy i odporny”

Wpływ zmiany klimatu na różnorodność biologiczną

Uwzględnione presje

Uwzględnione działania

Uwzględnione cele SDG

- **14.2** Do 2020 roku zarządzać i chronić morskie i przybrzeżne ekosystemy w sposób zrównoważony, tak by uniknąć znacznych, niekorzystnych skutków, w tym poprzez wzmocnienie ich odporności i działania na rzecz odtworzenia ich zasobów oraz zapewnić dobry stan i produktywność oceanów.
- **14.5** Do 2020 roku objąć ochroną co najmniej 10% wybrzeży i obszarów morskich, zgodnie z krajowym i międzynarodowym prawem i korzystając z najlepszych źródeł informacji naukowych.

Więcej informacji na temat powiązań z innymi traktatami dotyczącymi różnorodności biologicznej można znaleźć na stronie 17.

Odniesienie do innych segmentów

- zdrowy i odporny ekosystem Morza Bałtyckiego jest ostatecznym celem Bałtyckiego Planu Działań, względem którego mierzone są jego wszystkie wyniki;
- osiągnięcie celu „Ekosystem Morza Bałtyckiego jest zdrowy i odporny” wymaga zrealizowania celów wszystkich pozostałych segmentów.

Osiągnięcie pożądanego stanu: cele zarządzania

Aby osiągnąć pożądaną sytuację, zidentyfikowano następujące cele zarządzania różnorodnością biologiczną:

- skutecznie zarządzana i spójna ekologicznie sieć morskich obszarów chronionych;
- minimalizacja zakłóceń dla gatunków, ich siedlisk i szlaków migracyjnych wywołana działalnością człowieka;
- śmiertelność powodowana przez człowieka, w tym polowania, połowy i przypadkowe przyłowy, nie zagrażająca trwałości życia morskiego;
- skuteczne i skoordynowane plany i środki ochrony zagrożonych gatunków, siedlisk, biotopów i kompleksów biotopów;
- ograniczenie lub zapobieganie presji człowieka prowadzącej do braku równowagi w sieci pokarmowej

Cele zarządzania segmentem różnorodności biologicznej są ukierunkowane zarówno na ochronę, jak i odbudowę. Przywrócone i odpowiednio chronione ekosystemy morskie przynoszą znaczne korzyści zdrowotne, społeczne i gospodarcze społecznościom

przybrzeżnym i całemu regionowi. Osiągnięcie celów w ramach segmentu różnorodności biologicznej wymaga jednak zarządzania działalnością człowieka i wynikającą z niej presją. W związku z tym osiągnięcie celów tego segmentu jest silnie związane z pomyslną realizacją działań we wszystkich pozostałych segmentach.

Zarządzanie ekosystemowe i adaptacyjne, z ich zintegrowaną perspektywą kierowania działalnością człowieka, są zatem ważnymi podejściami zapewniającymi pomyslny wynik zobowiązań w ramach segmentu różnorodności biologicznej. W tym celu HELCOM, w trakcie wdrażania BPD, będzie dążyć do określenia, w jaki sposób może przyczynić się do uruchomienia zarządzania opartego na ekosystemie.

Ponadto zarządzanie adaptacyjne zostanie włączone poprzez przegląd i zmianę istniejących zobowiązań HELCOM, ściśle związanych z celami zarządzania w segmencie różnorodności biologicznej, dla zapewnienia dostosowania ich treści do nowych działań regionalnych i inicjatyw globalnych oraz dalszego wzmocnienia celów i poziomu ambicji. Obejmuje to między innymi przegląd i ewentualną zmianę do roku 2023 Rekomendacji 35/1 oraz wytycznych HELCOM dotyczących planowania i wyznaczania morskich obszarów chronionych (MOC) do roku 2025.

Działania na rzecz różnorodności biologicznej

Osiągnięcie celów i zadań w zakresie różnorodności biologicznej jest możliwe dzięki realizacji następujących działań

Kod	Działanie
Temat: Przestrzenne środki ochrony	
B1	<p>Ustanowienie najpóźniej do 2030 r. odpornego, spójnego regionalnie, skutecznie i sprawiedliwie zarządzanego, ekologicznie reprezentatywnego i dobrze połączonego systemu morskich obszarów chronionych HELCOM (Marine Protected Areas – MPAs), wspieranego przez inne środki ochrony przestrzennej w ramach alternatywnych systemów ochrony obszarów morskich, które mogą przyczynić się do spójności sieci. Tam, gdzie jest to naukowo uzasadnione, szczególną uwagę należy zwrócić na obszary morskie poza wodami terytorialnymi. Sieć morskich obszarów chronionych będzie obejmować co najmniej 30% obszaru morskiego Morza Bałtyckiego, z czego co najmniej 1/3 będzie ściśle chroniona. Inne skuteczne obszarowe środki ochrony (ang. <i>Other Effective Area-based Conservation Measures, OECM</i>) mogą być zaliczone na poczet 30% celów tylko wtedy, gdy jako minimum spełniają kryteria OECM uzgodnione przez Konwencję o różnorodności biologicznej (ang. <i>Convention on biological diversity, CBD</i>).</p> <p>tam, gdzie jest to naukowo uzasadnione, rozważać włączenie do morskich obszarów chronionych stref zakazu wykonywania, które mogą również służyć jako naukowe obszary referencyjne.</p> <p>rozszerzać działania ochronne celem aktywnego włączenia obszarów o szczególnym znaczeniu dla różnorodności biologicznej i odporności ekosystemu, w tym ważnych elementów ekosystemu, takich jak gatunki lub obszary uznane za istotne ekologicznie w oparciu o ich znaczenie dla ekosystemu/świadczące usługi ekosystemowe oraz typy siedlisk, które niekoniecznie muszą być rzadkie lub zagrożone.</p> <p>Odniesienie do działań w innych segmentach</p> <p>HT13 HT14</p>
B2	<p>Do 2022 r. wypracowanie wspólnego rozumienia kryteriów innych skutecznych obszarowych środków ochrony (OECM) i ich stosowania w HELCOM, w oparciu o definicje uzgodnione w Konwencji o różnorodności biologicznej (CBD) oraz przez UE, a także określenie, w jaki sposób OECM mogą wspierać spójność sieci morskich obszarów chronionych (MOC) Morza Bałtyckiego. Do 2025 r. identyfikacja OECM w regionie Morza Bałtyckiego.</p>
Zagadnienie: Zarządzanie ochroną przestrzenną	
B3	<p>Do 2030 r. wzmocnienie zarządzania siecią morskich obszarów chronionych (MPA) Morza Bałtyckiego poprzez wprowadzenie kluczowych elementów do działań zarządczych, w tym między innymi tych podkreślonych tutaj, w celu zwiększenia skuteczności ochrony, w tym poprzez zapewnienie wsparcia zarządcom MPA Morza Bałtyckiego poprzez budowanie potencjału, np. poprzez coroczne warsztaty.</p> <p>Do 2023 r. aktualizacja, a do 2025 r. stosowanie wytycznych HELCOM dotyczących zarządzania MPA, ze szczególnym uwzględnieniem:</p> <p>metodologii oceny i ewaluacji oraz struktur służących skuteczności zarządzania,</p> <p>ustalenia ilościowych celów ochrony,</p> <p>efektywnych środków ochrony, zmniejszających presję,</p> <p>ustanowienia wskaźników do monitorowania wyników zarządzania i stanu elementów ochrony,</p> <p>ustanowienia wspólnej strategii monitorowania i oceny elementów ochrony i presji, zarządzania adaptacyjnego.</p> <p>Odniesienie do działań w innych segmentach</p> <p>S42 S47 S54 S57 S64</p>
B4	<p>Do 2026 r. dopilnowanie na szczeblu krajowym, aby plany i/lub środki zarządzania morskimi obszarami chronionymi (MPA) były prawnie wiążące oraz zagwarantowanie odpowiednich struktur służących egzekwowaniu ich przestrzegania dla osiągnięcia celów ochrony.</p>
B5	<p>Opracowywanie, wdrażanie oraz udostępnianie informacji na temat skutecznych środków zarządzania, w tym środków zapewniających zgodność/środków kontroli, celem ograniczenia wpływu rybołówstwa na morskie obszary chronione (MPA) tak, aby przyczynić się do osiągnięcia celów ochrony.</p> <p>Odniesienie do działań w innych segmentach</p> <p>S42 S47 S54</p>

Zagadnienie: Spójność sieci morskich obszarów chronionych (MPA)

B6

Spójność sieci morskich obszarów chronionych (MPA) będzie okresowo oceniana co najmniej raz na dziesięć lat, przy czym kolejna ocena zostanie przeprowadzona do 2025 roku. Do 2027 r. wyniki oceny spójności mają zostać wykorzystane do podjęcia odpowiednich działań służących zapewnieniu ochrony i odporności różnorodności biologicznej oraz do określenia ewentualnych potrzeb w zakresie rozszerzenia ochrony przestrzennej dla poprawy spójności.

B7

Zapewnienie, aby do 2030 r. sieć morskich obszarów chronionych (MPA) HELCOM obejmowała między innymi szczególnie ochroną gatunki i biotopy wymienione na Czerwonych Listach HELCOM (ang. *HELCOM Red Lists*) jako regionalnie zagrożone lub bliskie zagrożenia.

Temat: Ochrona gatunków

B8

Najpóźniej do 2022 r. określenie luk w wiedzy na temat wszystkich zagrożeń dla bałtyckiej populacji morświna zwyczajnego (*Phocoena phocoena*), a do 2023 r. dla zachodniej populacji bałtyckiej, w tym dotyczących obszarów przyłowu oraz wysokiego ryzyka przyłowu, hałasu podwodnego, zanieczyszczeń i spadku liczby ofiar. Luki w wiedzy związane z obszarami wysokiego ryzyka przyłowu mają zostać uzupełnione, a najpóźniej do 2028 r. mają zostać określone dodatkowe obszary wysokiego ryzyka przyłowu dla obu bałtyckich zbiorowisk. Aby wzmocnić bałtycką populację morświna zwyczajnego (*Phocoena phocoena*), do 2025 r. należy zidentyfikować możliwe środki łagodzące zagrożenia inne niż przyłów i w miarę ich dostępności wdrożyć je.

Odniesienie do działań w innych segmentach

S43 S44 S45 S46 S47 S48

B9

Do 2024 r. ocena stanu gatunków i biotopów skorupiaków z gatunku *haploops*, a także kluczowych zagrożeń oraz w stosownych przypadkach, w oparciu o ocenę, do 2026 r. opracowanie wspólnego planu ochrony tych gatunków, w tym wspólnie uzgodnionych środków mających na celu poprawę stanu gatunków i biotopów, z terminem wdrożenia do 2028 r.

B10

Do 2024 r. włączenie informacji o cechach funkcjonalnych i historii życia gatunków do bazy danych różnorodności biologicznej HELCOM (ang. *HELCOM Biodiversity Database*).

Zagadnienie: Ochrona ptaków

B11

Prowadzenie aktualizowanej mapy wrażliwości ptaków na zagrożenia, takie jak elektrownie wiatrowe, instalacje wykorzystujące energię fal, żegluga i rybołówstwo. Ukończenie jako pierwszy krok, mapowania tras migracji, miejsc postoju, pierzenia i obszarów lęgowych w oparciu o istniejące dane, do 2022 r. Do 2025 r. dalszy rozwój tych map poprzez włączanie nowych danych, informacji z badań powykonawczych oraz zajęcie się tematem skumulowanych skutków tych działań w przestrzeni i czasie.

B12

Do 2023 r. i później, wraz z nowymi ustaleniami, wykorzystanie map wrażliwości ptaków wędrownych na zagrożenia w procedurach oceny oddziaływania na środowisko (OOŚ) pod kątem ochrony ptaków wędrownych przed potencjalnymi zagrożeniami wynikającymi z nowych morskich farm wiatrowych oraz innych instalacji o charakterze barierowym.

B13

Do następnego cyklu aktualizacji planów zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich należy dążyć do włączenia map wrażliwości ptaków wędrownych na zagrożenia do prac związanych z planowaniem przestrzennym obszarów morskich, aby uniknąć sytuacji, w której aktywność morska człowieka negatywnie wpływa na ptaki i ich siedliska.

Odniesienie do działań w innych segmentach

HT13 HT14

B14

Do 2027 r. ocena skuteczności działań ochronnych służących ochronie ptaków wodnych przed zagrożeniami i presją.

Zagadnienie: Ochrona ryb

B15

Do 2023 r. opracowanie oraz koordynacja metod monitorowania i oceny, tam, gdzie jest to istotne z ekologicznego punktu widzenia, określonych reprezentatywnych gatunków, zbiorowisk i populacji ryb przybrzeżnych. Regularna analiza stanu społeczności ryb przybrzeżnych w oparciu o metody oceny ich wybranych gatunków i grup, w tym tych zagrożonych, najpóźniej do 2023 r. W oparciu o wyniki oceny, do 2027 r., opracowanie i wdrożenie środków zarządzania mających na celu utrzymanie lub poprawę stanu gatunków ryb przybrzeżnych, w tym gatunków wędrownych.

Odniesienie do działań w innych segmentach

553

B16

Wzmocnienie rodzimych oraz przywrócenie wędrownych gatunków ryb:

Do 2023 r. zidentyfikowanie rzek, w przypadku których środki zarządzania migrującymi gatunkami ryb, w tym węgorza, miałyby największy pozytywny wpływ.

Począwszy od 2023 r., zgodnie z odpowiednimi zobowiązaniami międzynarodowymi, dokonywanie kolejnych przeglądów oraz priorytetowe traktowanie skutecznych środków łagodzących w zidentyfikowanych rzekach i/lub tamach, w tym usuwanie tam i barier migracyjnych wszędzie, gdzie jest to istotne i możliwe, zwłaszcza w przypadku małych dróg wodnych.

Do 2025 r. opracowanie i wdrożenie planów odbudowy tarlisk gatunków anadromicznych w odpowiednich rzekach.

B17

Celem ochrony i odbudowy zbiorowisk węgorza, określenie, które środki określone w Konwencji o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt (ang. *Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals, CMS*), Rozporządzeniu UE 1100/2007 z dnia 18 września 2007 r. ustanawiającym środki służące odbudowie zasobów węgorza europejskiego i innych odpowiednich instrumentach przyniosłyby korzyści ze współpracy regionalnej na poziomie całego obszaru Morza Bałtyckiego. Sfinalizowanie do 2024 r. oraz wdrożenie do 2025 r. skoordynowanego bałtyckiego programu takich działań.

B18

Do 2029 r. przywrócenie funkcjonalnych zbiorowisk jesiotra bałtyckiego (*Acipenser oxyrinchus oxyrinchus*) poprzez wdrożenie Bałtyckiego Planu Działań na rzecz jesiotra bałtyckiego HELCOM.

Zagadnienie: Ochrona fok

B19

Do 2023 r. sfinalizowanie i wdrożenie krajowych lub lokalnych planów ochrony i/lub zarządzania dla fok szarych (*Halichoerus grypus*).

B20

Do 2023 r. sfinalizowanie i wdrożenie krajowych planów ochrony i/lub zarządzania dla fok obrączkowanych (*Pusa hispida*).

B21

Do 2025 r. ochrona foki obrączkowanej w Zatoce Fińskiej, w tym znaczne ograniczenie przyłowy oraz lepsze poznanie innych bezpośrednich zagrożeń dla fok, a także zachęcanie do współpracy transgranicznej pomiędzy Estonią, Finlandią i Rosją wspierającej osiągnięcie trwałego zbiorowiska foki obrączkowanej w Zatoce.

Zagadnienie: Gatunki z czerwonej listy

B22

Aktualizacja danych z czerwonej listy HELCOM (*HELCOM Red List Assessments*) do 2024 r., w tym identyfikacja głównych pojedynczych i skumulowanych presji oraz działań człowieka wpływających na gatunki znajdujące się na czerwonej liście.

B23

Do 2025 r. opracowanie, a do 2027 r. wdrożenie oraz egzekwowanie zgodności z ekologicznie istotnymi planami ochrony lub innymi odpowiednimi programami lub środkami, ograniczającymi bezpośrednią i pośrednią presję wynikającą z działalności człowieka na zagrożone i ginące gatunki. Będą one obejmować wspólne lub regionalnie uzgodnione środki ochrony gatunków migrujących.

B24

Opracowanie narzędzi oraz regularna ocena skuteczności działania innych niż morskie obszary chronione (MOC) środków ochrony gatunków, przy czym pierwsza ocena powinna zostać przeprowadzona do 2025 r., a także ocena wpływu na gatunki poprzez ocenę ryzyka i stanu populacji do 2029 r.

Temat: Ochrona siedlisk i biotopów

B25

Do 2025 r. mapowanie usług ekosystemowych oraz obecnego i potencjalnego rozmieszczenia przestrzennego kluczowych składników ekosystemu, w tym gatunków tworzących siedliska, takich jak morskocyn pęcherzykowaty (*Fucus vesiculosus*), trawa węgorzowa (*Vallisneria spiralis*), omułek jadalny (*Mytilus edulis*) oraz ramienice (*Charophyceae*) w całym regionie Morza Bałtyckiego.

B26

Do 2030 r. ochrona kluczowych składników ekosystemu, w tym gatunków tworzących siedliska, poprzez:

dokonanie do 2023 r. oceny stanu i zagrożeń dla tych kluczowych elementów ekosystemu;

do 2030 r. wdrożenie skutecznych i odpowiednich środków łagodzących zagrożenia w oparciu o ocenę zagrożeń i stanu, w tym ograniczenie działalności człowieka związanej z powodowaniem fizycznych strat lub zakłóceń;

zidentyfikowanie do 2025 r. odpowiednich metod działania i rodzajów siedlisk, biotopów i kluczowych elementów ekosystemów w celu ich biernej lub aktywnej odbudowy oraz wdrożenie do 2030 r. programów odbudowy zgodnie z planem działań HELCOM na rzecz odbudowy i restytucji (*ang. HELCOM Restoration Action Plan*).

B27

Do 2025 r. opracowanie, a do 2026 r. rozpoczęcie wdrażania Bałtyckiego Planu Działania HELCOM na rzecz odbudowy siedlisk i biotopów, obejmującego jakościowe i ilościowe cele regionalne, priorytetową listę aktywności oraz powiązany zestaw narzędzi służący ich realizacji, przedstawiający najlepsze praktyki i metody odbudowy zasobów naturalnych regionu Morza Bałtyckiego.

Odniesienie do działań w innych segmentach

S52

Zagadnienie: Siedliska i biotopy z czerwonej listy

B28

Aktualizacja danych z czerwonej listy HELCOM (*HELCOM Red List Assessments*) do 2024 r., w tym identyfikacja głównych pojedynczych i skumulowanych presji oraz działań człowieka wpływających na siedliska i biotopy znajdujące się na czerwonej liście.

B29

Do 2025 r. opracowanie, a do 2027 r. wdrożenie oraz egzekwowanie zgodności z ekologicznie istotnymi planami ochrony lub innymi odpowiednimi programami lub środkami, ograniczającymi bezpośrednią i pośrednią presję wynikającą z działalności człowieka na zagrożone i ginące siedliska i biotopy.

B30

Opracowanie narzędzi oraz regularna ocena skuteczności działania innych niż morskie obszary chronione (MOC) środków ochrony siedlisk i biotopów, przy czym pierwsza ocena powinna zostać przeprowadzona do 2025 r., a także ocena wpływu na siedliska i biotopy poprzez ocenę ryzyka i stanu populacji do 2029 r.

Temat: Umożliwienie zarządzania opartego na ekosystemie

B31

Określenie do 2022 r. potrzeb w zakresie danych dotyczących presji przestrzennej i oceny wpływu działalności człowieka, w tym oddziaływań skumulowanych, oraz wdrożenie do 2024 r. najnowszych metod mapowania i oceny niekorzystnego wpływu tej działalności na ekosystem regionu Morza Bałtyckiego.

B32

Do 2024 r. aktualizacja *Klasyfikacji podwodnych biotopów i siedlisk HELCOM (HELCOM HUB)* tam, gdzie zidentyfikowano luki, a do 2025 r. opracowanie w pełni funkcjonującej matrycy translacji między HELCOM HUB, typami siedlisk z *Dyrektywy Ramowej w sprawie Strategii Morskiej UE (MSFD)*, siedliskami z *Dyrektywy Siedliskowej* i *Europejskim Systemem Informacji o Przyrodzie (EUNIS)*, we współpracy z *Europejską Siecią Informacji i Obserwacji Środowiska Morskiego (EMODnet)*.

Zagadnienie: Wskaźniki

B33

Do 2024 r. opracowanie planu działania celem uzupełnienia luk, aby umożliwić całościową ocenę wszystkich istotnych elementów ekosystemu i presji, a najpóźniej do 2030 r. opracowanie oraz pełne wdrożenie zestawu wskaźników spełniających potrzeby HELCOM, w tym konieczność zapewnienia regionalnej platformy dla *Dyrektywy Ramowej w sprawie Strategii Morskiej UE (MSFD)*.

B34

Do 2026 r. opracowanie podstawowych wskaźników i wartości progowych służących do oceny stanu sieci pokarmowych oraz w stosownych przypadkach, nie później niż do 2030 r. wdrożenie całościowej oceny sieci pokarmowych.

B35

Do 2024 r. operacjonalizacja zestawu wskaźników do oceny stanu zdrowia zbiorowiska ryb, w tym ich liczebności i struktury wiekowej, w stosownych przypadkach, a do 2029 r. w odniesieniu do wszelkich pozostałych istotnych gatunków.

Odniesienie do działań w innych segmentach

S40

S48

Powiązanie z innymi traktatami

Zobowiązania HELCOM w zakresie różnorodności biologicznej są dobrze dostosowane do *Celów Zrównoważonego Rozwoju (SDG) Agendy 2030 Organizacji Narodów Zjednoczonych*, do długoterminowej wizji do 2050 r. *Konwencji o różnorodności biologicznej (CBD)*, *Konwencji o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt (Konwencja Bońska*,

CMS) i jej porozumień regionalnych w zakresie, w jakim ma to zastosowanie, a także do prawodawstwa i polityk UE związanych z różnorodnością biologiczną. Dotyczy to również przypadków, w których zobowiązania HELCOM wyprzedzają te procesy.

Eutrofizacja

Cel eutrofizacji

„Morze Bałtyckie wolne od eutrofizacji”

Cele ekologiczne

- Stężenia składników odżywczych zbliżone do poziomów naturalnych
- Czyste wody
- Naturalny poziom zakwitów glonów
- Naturalne rozmieszczenie i występowanie roślin i zwierząt
- Naturalne poziomy tlenu

Cele zarządzania

- Minimalizacja ilości składników odżywczych pochodzących z działalności człowieka

Segment eutrofizacji

Morze Bałtyckie wolne od eutrofizacji

Stan obecny

Eutrofizacja pozostaje głównym zagrożeniem dla środowiska Morza Bałtyckiego. Powoduje intensywny wzrost glonów oraz zubaża ilość tlenu na dnie morza, co prowadzi do powstania rozległych obszarów o warunkach anoksycznych lub hipoksycznych a także wpływa na cały ekosystem. Pomimo niewielkiej długoterminowej poprawy, ponad 96% regionu nadal znajduje się na poziomie poniżej dobrego w odniesieniu do eutrofizacji, włączając w to cały obszar otwartego morza i 86% wód przybrzeżnych, jak wykazała ocena HELCOM za lata 2011-2016. W ostatnim czasie stan eutrofizacji pogorszył się w czterech z 17 zlewni Morza Bałtyckiego, co można przypisać okresowej zmianie klimatu i hydrografii.

Eutrofizacja jest powodowana przez nadmierny dopływ składników odżywczych – fosforu i azotu – do środowiska wodnego. Składniki odżywcze wprowadzane do Morza Bałtyckiego pochodzą ze źródeł naturalnych oraz z różnego rodzaju działalności człowieka na lądzie i na morzu, przy czym składniki odżywcze docierają do morza drogą wodną i powietrzną. Dopływ drogą wodną obejmuje transport rzekami oraz bezpośrednie zrzuty ze źródeł punktowych, takich jak oczyszczalnie ścieków czy zakłady przemysłowe. Dopływ rzeczny jest głównym źródłem zarówno azotu, jak i fosforu, przy czym źródła rozproszone, takie jak straty z gruntów rolnych do rzek, stanowią istotną część, podczas gdy źródła punktowe to zaledwie kilka procent całkowitego dopływu. Transport powietrzny również odgrywa znaczącą rolę we wprowadzaniu azotu, przyczyniając się do 27% jego całkowitego ładunku.

Nadmierny antropogeniczny dopływ składników odżywczych do Morza Bałtyckiego doprowadził w przeszłości do nagroma-

dzenia się znacznej ilości fosforu w osadach dennych. W warunkach niedotlenienia lub niskiego poziomu tlenu, fosforany są uwalniane z osadów, zwiększając w ten sposób całkowite obciążenie ekosystemu morskiego składnikami odżywczymi i dalej napędzając błędne koło eutrofizacji Bałtyku.

Dopływ składników odżywczych do prawie wszystkich zlewni Morza Bałtyckiego istotnie się zmniejszył, przy czym w ciągu ostatnich dwóch dekad wszystkie umawiające się strony HELCOM osiągnęły znaczne redukcje wynoszące 12% w przypadku azotu i 26% w przypadku fosforu. Niemniej jednak pierwotne cele w zakresie wprowadzania składników odżywczych, określone w pierwotnym Bałtyckim Planie Działania (BPD) przyjętym w 2007 r., do 2021 r. nie zostały osiągnięte.

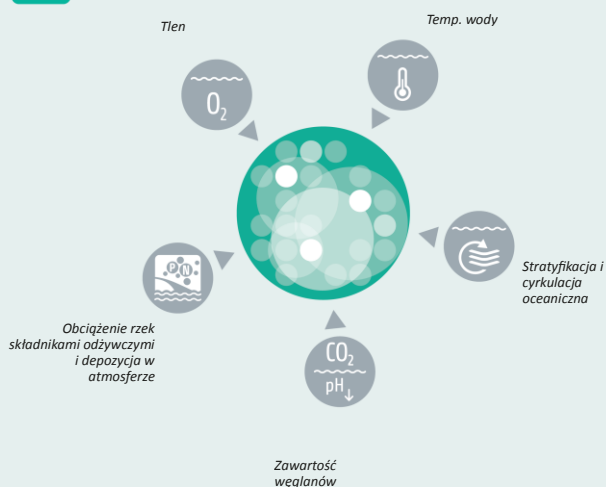
Większość dotychczasowych redukcji została osiągnięta dzięki działaniom ukierunkowanym na źródła punktowe, takie jak oczyszczalnie ścieków i przemysł, oraz na wprowadzanie azotu drogą powietrzną, głównie ze względu na zmniejszone emisje w sektorach energetycznym i transportowym. Jednak w ciągu ostatnich dwóch dekad nie zaobserwowano znaczącego zmniejszenia dopływu ze źródeł rozproszonych, a rozproszone dopływy składników odżywczych stanowią prawie 35% dopływu rzeczno-rolniczego. Rolnictwo, które ma największy potencjał redukcji, jest obecnie głównym elementem przyczyniającym się do wprowadzania rozproszonego ładunku składników odżywczych do Morza Bałtyckiego. Istnieje także dodatkowy potencjał redukcji dla źródeł punktowych, zwłaszcza w górnych częściach dorzeczy, a także dla mniejszych osiedli i indywidualnych domów, które nie mają jeszcze odpowiedniego oczyszczania ścieków. Pomimo ogólnego postępu osiągniętego w ograniczaniu depozycji azotu, nadal wymagane są dalsze redukcje, w szczególności w sektorze żeglugi. Emisje amoniaku utrzymują się na podobnym poziomie, a ostatnio nawet wzrosły, co wskazuje na potrzebę zastosowania bardziej skutecznych środków redukcyjnych w sektorze rolnym.

Cel eutrofizacji

'Morze Bałtyckie wolne od eutrofizacji'

Wpływ zmiany klimatu na eutrofizację

Uwzględnione presje

Uwzględnione działania

Uwzględnione cele SDG

- **2.4** Do 2030 roku utworzyć systemy zrównoważonej produkcji żywności oraz wdrożyć praktyki odpornego rolnictwa mające zwiększyć wydajność i produkcję, podtrzymywać ekosystemy, wzmocnić zdolność przystosowania się do zmian klimatycznych, ekstremalnych zjawisk pogodowych, suszy, powodzi i innych katastrof, a także mające stopniowo poprawiać jakość gleby i gruntów.
- **6.3** Do 2030 roku poprawić jakość wody poprzez redukcję zanieczyszczeń, likwidowanie wysypisk śmieci, ograniczenie stosowania szkodliwych substancji chemicznych i innych szkodliwych materiałów. Zmniejszyć o połowę ilość nieoczyszczonych ścieków oraz znacząco podnieść poziom recyklingu i bezpiecznego ponownego użytkowania materiałów w skali globalnej.
- **6.5** Do 2030 roku wdrożyć zintegrowane zarządzanie zasobami wodnymi na wszystkich poziomach, w tym poprzez współpracę transgraniczną.
- **14.1** Do 2025 roku zapobiegać i znacznie zmniejszyć poziom wszelkich rodzajów zanieczyszczeń morza, w szczególności powstałych w wyniku działalności na lądzie, w tym śmieci i składników odżywczych zrzucanych do morza.

Więcej informacji na temat powiązań z innymi traktatami dotyczącymi eutrofizacji można znaleźć na stronie 26.

Odniesienie do innych segmentów

- Realizacja zadań związanych z eutrofizacją jest niezbędna do osiągnięcia celu „Ekosystem Morza Bałtyckiego jest zdrowy i odporny”;
- Osiągnięcie celu i zadań dla działalności na morzu jest warunkiem osiągnięcia celu dotyczącego eutrofizacji.

Stan pożądany

Pożądaný stan Morza Bałtyckiego w odniesieniu do eutrofizacji opisują następujące cele ekologiczne:

- stężenia składników odżywczych zbliżone do poziomów naturalnych,
- czyste wody,
- naturalny poziom zakwitów glonów,
- naturalne rozmieszczenie i występowanie roślin i zwierząt,
- naturalne poziomy tlenu.

Osiągnięcie regionalnych celów w zakresie wprowadzania składników odżywczych – maksymalnych dopuszczalnych poziomów wprowadzania (ang. *Maximum Allowable Inputs, MAI*) i pułapów wprowadzania składników odżywczych (ang. *Nutrient Input Ceilings, NIC*) – dla wszystkich zlewni, jak to określono w niniejszym BPD, jest kluczowym warunkiem wstępnym osiągnięcia celów ekologicznych.

Osiągnięcie pożądanego stanu: cele zarządzania oraz decyzje strategiczne

Celem zarządzania BPD w odniesieniu do eutrofizacji jest zminimalizowanie dopływu składników odżywczych pochodzących z działalności człowieka.

Regionalnymi celami w zakresie wprowadzania składników odżywczych w celu osiągnięcia dobrego stanu środowiska Morza Bałtyckiego są maksymalne dopuszczalne poziomy wprowadzania składników odżywczych (*ang. maximum allowable inputs of nutrients, MAI*) – wskazujące maksymalny poziom wprowadzania azotu i fosforu z wody i powietrza do zlewni Morza Bałtyckiego. Aby osiągnąć dobry stan środowiska pod względem eutrofizacji, maksymalny dopływ azotu i fosforu do Morza Bałtyckiego na jaki można zezwolić wynosi 792 209 ton dla azotu i 21 716 ton dla fosforu rocznie. Maksymalny dopuszczalny dopływ azotu i fosforu do zlewni Morza Bałtyckiego, w oparciu o najnowsze dostępne dane dotyczące przemieszczania w ekosystemie morskim, podano w tabeli 1.

Osiągnięcie celów MAI we wszystkich zlewniach nie oznacza natychmiastowego osiągnięcia celów w zakresie eutrofizacji. Ekosystem Morza Bałtyckiego, który był narażony na presję antropogeniczną przez ponad sto lat, co doprowadziło do akumulacji składników odżywczych w osadach, może potrzebować kilkudziesięciu lat, aby w pełni się zregenerować, nawet po znacznym zmniejszeniu ilości wprowadzanych składników odżywczych. Środki służące zarządzaniu składnikami odżywczymi powinny wykorzystywać najlepszą dostępną wiedzę naukową oraz minimalizować potencjalne ryzyko poprzez zastosowanie *Wytucznych HELCOM dotyczących Środków morskich służących zarządzaniu wewnętrznymi rezerwami składników odżywczych*.

Pułapy wprowadzania składników odżywczych (NIC) netto określają maksymalne ilości jakie można wprowadzać drogą wodną i powietrzną celem osiągnięcia dobrego stanu w odniesieniu do eutrofizacji zlewni Morza Bałtyckiego, dla każdego kraju. Są one obliczane jako udział maksymalnych dopuszczalnych dawek dla każdej zlewni z uwzględnieniem ilości azotu i fosforu wprowadzonych w okresie referencyjnym 1997-2003. Wartości NIC podano w tabeli 2. Pułapy wprowadzania azotu i fosforu są również obliczane dla krajów spoza HELCOM w zlewni Morza Bałtyckiego, innych krajów wprowadzających drogą powietrzną, żeglugi na Morzu Bałtyckim i Morzu Północnym. Pułapy wprowadzania składników odżywczych netto dla każdego kraju i zlewni uwzględniają krajowe udziały we wprowadzaniu tych składników przez rzeki transgraniczne. W związku z tym dla tych rzek obliczono specjalnie pułapy wprowadzania składników odżywczych, wskazując dodatkowo odpowiednie udziały krajowe w ich całkowitym wprowadzaniu. Pułapy wprowadzania składników odżywczych dla rzek transgranicznych podano w raporcie HELCOM „The revised nutrient input ceilings (NIC) to the BPD update” (*Skorygowane pułapy wprowadzania składników odżywczych (NIC) do zaktualizowanego BPD*).

Wszystkie środki redukcji składników odżywczych niezbędne do osiągnięcia NIC powinny zostać w pełni wdrożone najpóźniej do 2027 r., aby uwzględnić opóźnienie czasowe związane z redukcją składników odżywczych wprowadzanych do morza.

Pułapy wprowadzania azotu i fosforu opierają się na aktualnej wiedzy naukowej i są obciążone niepewnością. Podkreśla to potrzebę przestrzegania zasady ostrożności. Uznając działania związane z istotnymi potrzebami społecznymi, należy unikać

zwiększonego wprowadzania azotu lub fosforu do zlewni w możliwym zakresie, aż do osiągnięcia zarówno MAI, jak i dobrego stanu w odniesieniu do eutrofizacji, nawet w zlewniach, w których wprowadzane ilości są już poniżej NIC.

Zmniejszenie ilości wprowadzanych składników odżywczych w danej zlewni może mieć wpływ również na inne zlewnie. W związku z tym redukcja azotu i fosforu poniżej NIC dla jednej konkretnej zlewni może być w sposób proporcjonalny uwzględniona przez dany kraj przy osiągnięciu pułapu wprowadzania dla innej zlewni. Zastosowanie mechanizmu relokacji dodatkowej redukcji bazuje na uzgodnionych zasadach. MAI i NIC opierają się na najlepszych dostępnych informacjach naukowych. W związku z tym podlegają przeglądowi, gdy dostępna będzie nowa wiedza naukowa, w tym dotycząca zmiany klimatu. Ukierunkowane badania regionalne powinny być kontynuowane w ramach wspólnych wysiłków na rzecz poprawy jakości danych oceny, w szczególności w zakresie strat naturalnych, depozycji atmosferycznej (opadów), retencji, ładunków transgranicznych i innych aspektów.

Należy również dopilnować, aby wprowadzanie składników odżywczych nie zwiększyło się po osiągnięciu celów MAI. Wymaga to skutecznego zarządzania składnikami odżywczymi, na przykład poprzez wdrożenie *Regionalnej Strategii Recyklingu Składników Odżywczych w Morzu Bałtyckim HELCOM (ang. HELCOM Baltic Sea Regional Nutrient Recycling Strategy)*. Ciągła współpraca z organami zarządzającymi dorzeczami zagwarantuje, że plany zarządzania dorzeczami, w tym rzekami transgranicznymi, będą uwzględniać cele środowiskowe określone w BPD.

Tabela 1. Maksymalne dopuszczalne poziomy wprowadzania (MAI) azotu (TN) i fosforu (TP) do zlewni Morza Bałtyckiego (w tonach/rok)

Zlewnia Morza Bałtyckiego	Maksymalne dopuszczalne poziomy wprowadzania (MAI)	
	Całkowita ilość azotu (TN) tony/rok	Całkowita ilość fosforu (TP) tony/rok
Kattegat	74 000	1 687
Cieśniny Duńskie	65 998	1 601
Bałtyk Właściwy	325 000	7 360
Morze Botnickie (Botnik Południowy)	79 372	2 773
Zatoka Botnicka	57 622	2 675
Zatoka Ryska	88 417	2 020
Zatoka Fińska	101 800	3 600
Morze Bałtyckie	792 209	21 716

Tabela 2a. Pułapy wprowadzania składników odżywczych (NIC) netto dla azotu dla krajów HELCOM, dla krajów spoza HELCOM w zlewni Morza Bałtyckiego, innych krajów wprowadzających drogą powietrzną, żegluga na Morzu Bałtyckim i Morzu Północnym.

	Zatoka Botnicka	Morze Botnickie (Botnik Południowy)	Bałtyk Właściwy	Zatoka Fińska	Zatoka Ryska	Cieśniny Duńskie	Kattegat
Niemcy	947	3 920	34 077	1 645	1 747	23 647	4 661
Dania	280	1 148	9 025	421	462	28 067	28 538
Estonia	113	404	1 478	11 334	13 099	22	24
Finlandia	35 087	28 700	1 827	20 457	295	76	89
Litwa	108	495	25 878	305	8 820	66	80
Łotwa	73	330	6 457	246	43 074	31	34
Polska	668	3 125	151 997	1 407	1 596	1 480	1 443
Rosja	839	1 993	10 317	61 503	3 296	238	245
Szwecja	17 718	32 633	30 690	626	525	6 056	32 799
Białoruś	1 375	5 008	26 947	2 986	2 188	4933	4 502
Republika Czeska	-	-	13 456	-	12 820	-	-
Ukraina	-	-	3 551	-	-	-	-
Inne kraje wprowadzające drogą powietrzną	-	-	1 693	-	-	-	-
Żegluga na Morzu Bałtyckim	284	1 141	5 180	675	345	651	701
Żegluga na Morzu Północnym	131	475	2 427	196	150	729	884

Tabela 2b. Pułapy wprowadzania składników odżywczych (NIC) netto dla fosforu dla krajów HELCOM, krajów spoza HELCOM w zlewni Morza Bałtyckiego (w tonach/rok).

	Zatoka Botnicka	Morze Botnickie (Botnik Południowy)	Bałtyk Właściwy	Zatoka Fińska	Zatoka Ryska	Cieśniny Duńskie	Kattegat
Niemcy	-	-	109	-	-	401	-
Dania	-	-	21	-	-	979	815
Estonia	-	-	9	225	185	-	-
Finlandia	1 683	1 246	-	315	-	-	-
Litwa	-	-	703	-	175	-	-
Łotwa	-	-	167	-	1 061	-	-
Polska	-	-	4 291	-	-	-	-
Rosja	-	-	242	2 909	99	-	-
Szwecja	811	1 133	318	-	-	116	753
Białoruś	-	-	349	-	407	-	-
Republika Czeska	-	-	57	-	-	-	-
Ukraina	-	-	47	-	-	-	-

Działania dotyczące eutrofizacji

Aby osiągnąć wyznaczone cele, podjęte zostaną następujące działania:

Kod	Działanie
Temat: Działania następcze związane z realizacją celów w zakresie wprowadzania składników odżywczych	
E1	Przekazanie HELCOM do 2023 r. możliwie szczegółowego wykazu planowanych i wdrożonych środków w różnych sektorach i zlewniach wraz z oszacowaniem ich skuteczności w celu wykazania, czy dzięki tym środkom można osiągnąć krajowe pułapy wprowadzania składników odżywczych netto.
E2	Coroczna ocena postępów w osiągnięciu maksymalnych dopuszczalnych poziomów wprowadzania i krajowych pułapów wprowadzania co dwa lata, w celu monitorowania realizacji regionalnych i krajowych celów w zakresie wprowadzania składników odżywczych.
E3	Dostarczanie terminowych, wystarczających i spójnych danych na temat obciążenia Morza Bałtyckiego składnikami odżywczymi, zapewniając niezawodność systemu obserwacji, poprzez utrzymywanie i ulepszanie programów i sieci monitorowania, dążąc do zharmonizowanych metod szacowania ilości wprowadzanych składników odżywczych, w tym z obszarów niemonitorowanych.
E4	Wzmocnienie współpracy z organami zarządzającymi dorzeczami w krajach niebędących członkami HELCOM poprzez oficjalne porozumienia dotyczące transgranicznego wprowadzania do wód składników odżywczych przez kraje niebędące umawiającymi się stronami.
	Odniesienie do działań w innych segmentach
	
Temat: Rolnictwo	
E5	Wdrożenie i egzekwowanie postanowień części 2 załącznika III „Zapobieganie zanieczyszczeniom pochodzącym z rolnictwa” Konwencji Helsińskiej z 1992 r.
E6	Ustanowienie stref buforowych w celu zmniejszenia strat składników odżywczych przez grunty rolne, na przykład na częściach pól, gdzie występuje spływ powierzchniowy i erozja, wzdłuż rowów lub przy wlotach wód powierzchniowych.
E7	Zbilansowane dawki nawożenia w zależności od miejsca oraz promowanie precyzyjnych praktyk nawożenia celem poprawy efektywności wykorzystania składników odżywczych i zmniejszenia ich strat.
E8	Opracowanie do 2025 r. oraz zastosowanie do 2027 r. najlepszych praktyk służących poprawie struktury gleby i stabilności kruszywa na glebach gliniastych tak, aby ograniczyć straty fosforu z gruntów rolnych, na przykład poprzez stosowanie wapna lub gipsu.
E9	Promowanie rolnictwa ekologicznego w celu zwiększenia jego udziału do co najmniej 25% gruntów rolnych do 2030 r.
E10	Zniechęcanie do stosowania obornika i innych nawozów organicznych jesienią na polach bez zielonej okrywy roślinnej zimą.
E11	Poprawa wymiany wiedzy poprzez nawiązanie dialogu między rolnikami, władzami i decydentami.
E12	Usprawnienie wzajemnego uczenia się rolników w zakresie najlepszych praktyk i innowacyjnych technologii.
E13	Opracowanie do 2025 r. zaleceń dotyczących najlepszych dostępnych technik (BAT)/najlepszych praktyk środowiskowych (BEP) w celu ograniczenia emisji amoniaku i gazów cieplarnianych z pomieszczeń inwentarskich, przechowywania i rozprowadzania obornika.
E14	Opracowanie do 2025 r. zaleceń dotyczących gospodarowania nawozami naturalnymi w odniesieniu do koni, owiec, kóz i hodowli zwierząt futerkowych.

E15

Stosowanie jako minimum zaktualizowanego dokumentu referencyjnego UE (BREF) dotyczącego najlepszych dostępnych technik (BAT) oraz konkluzji BAT dla intensywnego chowu drobiu i świń, w szczególności dla obiektów zlokalizowanych na obszarach krytycznych pod względem strat składników odżywczych.

E16

Przegląd krajowych przepisów i dobrowolnych środków oraz w stosownych przypadkach, wdrożenie dodatkowych lub zaktualizowanych środków, zgodnie ze zrewidowaną paletą środków mających na celu ograniczenie strat fosforu i azotu z rolnictwa.

E17

Uzgodnienie na poziomie krajowym do 2023 r. środków mających na celu zmniejszenie nadwyżki składników odżywczych w praktykach nawożenia celem ograniczenia ich strat.

E18

Zbadanie do 2024 r. możliwości opodatkowania nawozów mineralnych i/lub opodatkowania nadwyżki azotu i/lub płatności za działania rolnośrodowiskowe oraz wdrożenie ich w oparciu o doświadczenia dostępne w różnych krajach.

E19

Stosowanie innowacyjnych środków gospodarki wodnej w stosownych przypadkach, na przykład rowów z filtrem wapiennym, osadników i kontrolowanego drenażu, a także rozwiązań opartych na przyrodzie, takich jak rowy dwupoziomowe i zbudowane mokradła, podczas modernizacji i renowacji rolniczych systemów odwadniających.

Temat: Emisje azotu do atmosfery

E20

Zrewidowanie do 2023 r. rekomendacji HELCOM 24/3 w sprawie „Środków mających na celu redukcję emisji i zrzutów z rolnictwa” zapewniającego ograniczenie emisji amoniaku oraz uwzględniającego odpowiednie najlepsze dostępne techniki (BAT) i najlepsze praktyki środowiskowe (BEP).

E21

Dalsze ograniczanie depozycji azotu atmosferycznego do Morza Bałtyckiego poprzez realizację krajowych zobowiązań w zakresie redukcji azotu wynikających z Protokołu z Göteborga i Dyrektywy NEC UE 2016/2284 dla tych Umawiających się Stron HELCOM, które są również państwami członkowskimi UE. Umawiające się Strony HELCOM dopilnują, aby środki podejmowane w sektorze transportu, spalania i rolnictwa były dostosowane w sposób przyczyniający się do zmniejszenia depozycji azotu do Morza Bałtyckiego.

E22

Wzmocnienie współpracy HELCOM z Konwencją EKG ONZ w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości w celu promowania włączenia ochrony ekosystemu Morza Bałtyckiego jako dodatkowego kryterium w procesie rewizji docelowych poziomów emisji azotu w Protokole z Göteborga.

Temat: Sektor ścieków

E23

Zaostrzenie do 2027 r. rekomendacji HELCOM 28E/5 dotyczącego oczyszczania ścieków komunalnych.

E24

Ułatwienie wymiany informacji na temat najlepszych dostępnych technik oczyszczania ścieków poprzez współpracę z istniejącymi regionalnymi platformami cyfrowymi, działając jako centrum najlepszej wiedzy w sektorze gospodarki ściekowej.

E25

Zachęcanie do współpracy edukacyjnej z udziałem odpowiednich organizacji pozarządowych wykorzystujących regionalne platformy cyfrowe do rozwiązywania problemów związanych ze ściekami komunalnymi w mniejszych gminach i rozproszonych osadach.

E26

Współpraca z odpowiednimi obszarami polityki Strategia UE dla regionu Morza Bałtyckiego (SUERMB) w zakresie np. oczyszczalni ścieków (w ramach celu „ratowania morza” SUERMB), jak również innych polityk regionalnych w celu zaangażowania szerszej sieci interesariuszy do współpracy na rzecz osiągnięcia celów BPD.

E27

Jak najszybsze wyeliminowanie fosforu z detergentów do prania przeznaczonych na użytek konsumentów, nie później niż do 2024 r.

E28

Zbudowanie bazy wiedzy w celu zmniejszenia zawartości fosforu w detergentach do użytku przemysłowego i instytucjonalnego. Opracowanie i opublikowanie do 2025 r. raportu HELCOM na temat najlepszych dostępnych technik, alternatywnych rozwiązań, w szczególności w zakresie ich stosowania, wpływu na środowisko i skuteczności.

E29

Podjęcie wysiłków w celu zmniejszenia, a w miarę możliwości wyeliminowania fosforu w detergentach do użytku przemysłowego i instytucjonalnego, w szczególności w detergentach do prania i mycia naczyń do użytku instytucjonalnego, nie później niż do 2030 r., w oparciu o wiedzę na temat najlepszych dostępnych technik zebraną podczas pierwszego etapu.

Temat: Recykling składników odżywczych

- E30** Wdrożenie odpowiednich środków, zwłaszcza w rolnictwie i gospodarce ściekowej, aby osiągnąć do 2027 r. cele Regionalnej Strategii Recyklingu Składników Odżywczych w Morzu Bałtyckim.
- E31** Stworzenie narzędzi prawnych i instytucjonalnych służących postępowi w kierunku wprowadzenia corocznego planowania nawożenia na poziomie pola oraz bilansowania składników odżywczych na poziomie gospodarstwa dla azotu (N) i fosforu (P) jako wymagania dla wszystkich gospodarstw rolnych w basenie Morza Bałtyckiego w celu zmniejszenia nadmiaru składników odżywczych na polach uprawnych w najwyższym możliwym stopniu, w sposób efektywny kosztowo.
- E32** Zwiększenie wykorzystania w rolnictwie składników odżywczych pochodzących z recyklingu z zastosowaniem najlepszych dostępnych technik oraz nawożenie zgodnie z potrzebami upraw.
- E33** Opracowanie do 2027 r. wymagań dotyczących bezpieczeństwa dla produktów nawozowych pochodzących z recyklingu oraz minimalizacja występowania szkodliwych związków w tych produktach celem spełnienia tych wymagań.
- E34** Wzrost wiedzy oraz promowanie usług edukacyjnych i doradczych w zakresie recyklingu składników odżywczych.
- E35** Poprawa warunków rozwoju rynku produktów nawozowych pochodzących z recyklingu poprzez ustanowienie zachęt dla uczynienia stosowania takich produktów równie atrakcyjnymi dla rolników, jak korzystanie z nawozów mineralnych.
- E36** Wzmocnienie współpracy oraz wymiana doświadczeń między sektorami i podmiotami w celu stworzenia całościowego spojrzenia na zrównoważone systemy żywnościowe, w tym recykling składników odżywczych w różnych sektorach.

Powiązanie z innymi traktatami

Osiągnięcie dobrego stanu środowiska w odniesieniu do eutrofizacji Morza Bałtyckiego zależy także od dodatkowego ograniczenia do 2030 r. emisji pochodzących od stron trzecich, w następujący sposób:

- 52 758 ton azotu w powietrzu od okresu odniesienia (1997-2003) przy założeniu pełnego wdrożenia Protokołu z Göteborga do Konwencji EKG ONZ w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości i Dyrektywy w sprawie krajowych poziomów emisji (NEC),
- 5 561 ton azotu i 930 ton fosforu przenoszonych drogą wodną od okresu odniesienia (1997-2003) przy założeniu, że strony niebędące umawiającymi się stronami przyjmą taką samą odpowiedzialność za redukcję wprowadzanych składników odżywczych jak strony umawiające się,
- 16 803 ton azotu unoszącego się w powietrzu pochodzącego z żeglugi dzięki wdrożeniu decyzji Międzynarodowej Organizacji Morskiej (IMO) o ustanowieniu Obszaru Kontroli Emisji NOx (NECA) na Morzu Bałtyckim i Morzu Północnym.

Oprócz wyżej wymienionych polityk, wdrożenie prawodawstwa UE i polityk związanych ze składnikami odżywczymi, a także kodeksu wodnego i ustawy o ochronie środowiska Federacji Rosyjskiej są warunkami wstępnymi do osiągnięcia celu dla tego segmentu BPD.

Niebezpieczne substancje i odpady

Cel dla niebezpiecznych substancji i odpadów

„Morze Bałtyckie wolne od niebezpiecznych substancji i odpadów”

Cele ekologiczne

Niebezpieczne substancje

- Życie morza jest zdrowe
- Stężenia niebezpiecznych substancji są zbliżone do poziomów naturalnych
- Cała żywność pochodzenia morskiego jest bezpieczna do spożycia
- Minimalne ryzyko dla ludzi i środowiska związane z radioaktywnością

Odpady morskie

- Odpady nie zagrażają życiu morza

Cele zarządzania

Substancje niebezpieczne

- Minimalizacja wprowadzania i wpływu niebezpiecznych substancji pochodzących z działalności człowieka

Odpady morskie

- Zapobieganie wytwarzaniu odpadów oraz ich przedostawaniu się do morza, w tym mikrodrobin plastiku
- Znaczna redukcja ilości śmieci na wybrzeżach i w morzu

Segment niebezpiecznych substancji i odpadów

Morze Bałtyckie wolne od niebezpiecznych substancji i odpadów

Stan bieżący

Niebezpieczne substancje

Jak pokazują najnowsze oceny HELCOM dotyczące skażenia metalami ciężkimi, zanieczyszczeniami organicznymi i substancjami radioaktywnymi, Morze Bałtyckie pozostaje pod silnym wpływem niebezpiecznych substancji. W szczególności poziomy polibromowanych eterów difenylowych (PBDE), rtęci i cezu-137 są nadal wysokie we wszystkich częściach morza, a nowe substancje zanieczyszczające, takie jak niektóre farmaceutyki, zostały również znalezione w prawie wszystkich składnikach środowiska morskiego. Niemniej jednak, ze względu na niedobór danych na temat zanieczyszczeń budzących obawy i innych substancji wskaźnikowych, obecnie nie jest możliwe uzyskanie kompleksowego obrazu stopnia skażenia Morza Bałtyckiego.

Substancje niebezpieczne pochodzą z szerokiego zakresu działalności człowieka na lądzie i na morzu. Tysiące chemikaliów i materiałów syntetycznych jest powszechnie stosowanych w gospodarstwach domowych, a systemy oczyszczania ścieków są ich głównymi drogami przedostawania się do środowiska wodnego. Wody burzowe z obszarów miejskich i spływy rolnicze również przyczyniają się do ogólnego zanieczyszczenia Bałtyku. Przemysł wykorzystuje związki chemiczne w procesach technologicznych lub jako surowiec, a ich emisje do powietrza lub wody także stanowią zagrożenie dla środowiska. Znaczącą grupę substancji niebezpiecznych stanowią produkty uboczne spalania paliw kopalnych, drewna lub odpadów, a także paliwa wykorzystywane w różnego rodzaju środkach transportu. Wiele związków jest wysoce lotnych i może przemieszczać się w powietrzu na duże odległości, przyczyniając się tym samym do zanieczyszczenia środowiska morskiego Morza Bałtyckiego – nawet jeśli ich stosowanie jest zabronione w krajach HELCOM. Wreszcie, morskie źródła zanieczyszczeń obejmują na przykład wymywanie chemikaliów z farb przeciwporostowych, zrzuty zanieczyszczonej wody ze statków, akwakultury i instalacji morskich, a także przypadkowe lub celowe wycieki ropy naftowej lub innych szkodliwych substancji.

W przypadku wielu substancji ich wprowadzanie do Morza Bałtyckiego zmniejsza się, a niektóre z najbardziej toksycznych związków są obecnie zakazane. Jednak wiele trwałych zanieczyszczeń pozostaje w osadach i może zostać ponownie wprowadzonych do obiegu, na przykład w wyniku procesów pogłębiania

lub deponowania zanieczyszczonych osadów w morzu. W konsekwencji mogą one przedostać się do sieci pokarmowej ekosystemu morskiego. Ponadto zatopione chemikalia i amunicja konwencjonalna nadal spoczywają na dnie morskim, a nowe substancje chemiczne o obecnie nieznanym skutkach i nieokreślonych ilościach są wykorzystywane i uwalniane do środowiska wodnego.

Odpady morskie

Odpady morskie, w tym mikroodpady, pochodzą z różnych źródeł lądowych i morskich. Wśród źródeł lądowych głównymi czynnikami przyczyniającymi się do zaśmiecania morza są działania związane z rekreacją lub turystyką, zwłaszcza na wybrzeżu, a także budownictwo i gospodarstwa domowe. Mikroodpady, w tym mikrodrobiny plastiku, są głównie uwalniane do środowiska wodnego poprzez ścieki, nieoczyszczone lub niedostatecznie oczyszczone wody burzowe oraz spływy roztopowe. Mogą również pochodzić z dezintegracji w środowisku większych gabarytowo plastikowych odpadów.

Żegluga, rybołówstwo, akwakultura i instalacje przybrzeżne są źródłem odpadów na morzu, na przykład poprzez przypadkowe lub celowe ich zrzuty ze statków komercyjnych lub rekreacyjnych. *Porzucone, zagubione lub w inny sposób wyrzucone do wody narzędzia połowowe* (ang. *abandoned, lost or otherwise discarded fishing gear, ALDFG*) to rodzaj odpadów, które stanowią szczególne zagrożenie dla życia morskiego, powodując fizyczne szkody lub rozpadając się na mniejsze cząstki, które następnie dostają się do sieci pokarmowej.

Jak dotąd odpady morskie w skali Morza Bałtyckiego oceniane są jedynie opisowo, a ich monitorowanie jest nadal w fazie rozwoju. Jednakże serie danych dotyczących odpadów na plażach pozwalają już na określenie punktu odniesienia. Większość śmieci znalezionych na plażach składa się z tworzyw sztucznych, przy czym są to głównie przedmioty jednorazowego użytku, związane z jedzeniem, piciem, paleniem lub opakowaniami przemysłowymi. Warto także zauważyć, że balony lub przedmioty związane z balonami znajdują się w pierwszej dziesiątce odpadów kilku zlewni. Na morzu porzucone, zagubione i wyrzucone narzędzia połowowe stanowią poważne zagrożenie dla życia morskiego. Problem ten dotyczy całego akwenu, choć jego skala zależy głównie od morfologii dna i intensywności połowów.

Cel dla niebezpiecznych substancji i odpadów

'Morze Bałtyckie wolne od niebezpiecznych substancji i odpadów'

Wpływ zmiany klimatu na niebezpieczne substancje i odpady

Uwzględnione presje

Uwzględnione działania

Uwzględnione cele SDG

- **12.2** Do 2030 roku zapewnić zrównoważone zarządzanie i efektywne zużycie zasobów naturalnych.
- **12.5** Do 2030 roku istotnie obniżyć poziom generowania odpadów poprzez prewencję, redukcję, recykling i ponowne użycie.
- **12.4** Do 2020 roku zapewnić stabilne i ekologiczne zarządzanie chemikaliami i wszystkimi odpadami podczas ich całego cyklu życia, w zgodzie z ustaleniami międzynarodowymi. Znacząco zmniejszyć poziom tych substancji w powietrzu, wodzie i glebie, tym samym minimalizując ich negatywny wpływ na zdrowie człowieka i środowisko.
- **14.1** Do 2025 roku zapobiegać i znacznie zmniejszyć poziom wszelkich rodzajów zanieczyszczeń morza, w szczególności powstałych w wyniku działalności na lądzie, w tym śmieci i odpadów żywnościowych zrzucanych do morza.

Więcej informacji na temat powiązań z innymi traktatami dotyczącymi eutrofizacji można znaleźć na stronie 35.

Odniesienie do innych segmentów

- Realizacja zadań związanych z niebezpiecznymi substancjami i odpadami jest niezbędna do osiągnięcia celu „Ekosystem Morza Bałtyckiego jest zdrowy i odporny”;
- Osiągnięcie celu i zadań dla działalności na morzu jest warunkiem osiągnięcia celu dotyczącego niebezpiecznych substancji i odpadów.

Stan pożądany

Celem Bałtyckiego Planu Działania (BPD) w odniesieniu do niebezpiecznych substancji i odpadów jest „Morze Bałtyckie wolne od niebezpiecznych substancji i odpadów”.

Niebezpieczne substancje

Pożądaný stan Morza Bałtyckiego w odniesieniu do niebezpiecznych substancji opisują następujące cele ekologiczne:

- Życie morza jest zdrowe;
- Stężenia niebezpiecznych substancji są zbliżone do poziomów naturalnych;
- Cała żywność pochodzenia morskiego jest bezpieczna do spożycia;
- Minimalne ryzyko dla ludzi i środowiska związane z radioaktywnością.

Cele i zadania BPD dotyczące substancji niebezpiecznych zostaną osiągnięte, gdy związki chemiczne występujące w środowisku morskim w efekcie działalności człowieka nie będą powodować

żadnych dysfunkcji ekosystemu morskiego, takich jak mutacje czy zakłócenia procesów biochemicznych lub łańcuchów pokarmowych. Pożądaný stan Morza Bałtyckiego, czyli dobry stan środowiska, wymaga również, aby występowanie substancji niebezpiecznych nie zagrażało funkcjonowaniu usług ekosystemowych i nie stanowiło zagrożenia dla zdrowia ludzkiego.

Ze względu na szeroki wachlarz substancji chemicznych i związanej z nimi działalności człowieka, wysiłki zmierzające do osiągnięcia celów w zakresie niebezpiecznych substancji wymagają zastosowania holistycznego podejścia do zarządzania nimi na lądzie i na morzu, obejmującego środki dotyczące starszych zanieczyszczeń, takich jak metale ciężkie, dioksyny lub organotyny, oraz nowych zanieczyszczeń budzących obawy, takich jak substancje per- i polifluoroalkilowe (PFAS) oraz farmaceutyki. Takie holistyczne podejście musi również obejmować ustanowienie mechanizmu identyfikacji priorytetów regionalnych z wykorzystaniem najlepszej dostępnej wiedzy naukowej, a także przegląd tych priorytetów, aby umożliwić terminową reakcję na pojawiające się wyzwania. Współpraca z traktatami ogólnosiatoowymi jest również kluczem do zajęcia się źródłami zanieczyszczeń poza regionem.

Odpady morskie

Pożądaný stan Morza Bałtyckiego w odniesieniu do odpadów morskich jest opisany przez cel ekologiczny „odpady nie zagrażają życiu morza”.

Podobnie jak w przypadku niebezpiecznych substancji, osiągnięcie celów w zakresie odpadów morskich oznacza, że odpady, w tym mikroodpady, występują w środowisku morskim tylko w ilościach, które nie powodują zaburzeń ekosystemu, nie dostają się do łańcuchów pokarmowych ani nie uszkadzają fizycznie organizmów morskich. Oznacza to również, że odpady morskie nie wpływają negatywnie na funkcjonalność usług ekosystemu morskiego i nie stanowią zagrożenia dla działalności człowieka. Ten pożądaný stan można osiągnąć jedynie poprzez wdrożenie złożonego systemu środków obejmujących cały cykl życia produktów i towarów, zapewniając, że nie zamieniają się one w śmieci ani na lądzie, ani na morzu. Należy dążyć do aktywnej współpracy z traktatami ogólnosiwiatowymi i innymi regionalnymi konwencjami morskimi, aby zaangażować strony trzecie, spoza regionu, w walkę z tym globalnym wyzwaniem.

Osiągnięcie pożądanego stanu: cele zarządzania

Niebezpieczne substancje

Aby osiągnąć pożądaný stan, określono cel zarządzania „minimalizacja wprowadzania i wpływu niebezpiecznych substancji pochodzących z działalności człowieka”.

HELCOM działa jako koordynator wspólnych wysiłków Umawiających się Stron w celu zidentyfikowania priorytetowych substancji zanieczyszczających, określenia ich ilości i regionalnych źródeł oraz opracowania skutecznych środków krajowych lub lokalnych w oparciu o takie informacje. Jednym z narzędzi służących do identyfikacji pojawiających się zanieczyszczeń budzących obawy są regularne badania przesiewowe substancji zanieczyszczających w środowisku morskim, a także ich potencjalnych źródeł i dróg przedostawania się. Dane uzyskane w wyniku takich badań, w połączeniu z informacjami o substancjach wykorzystywanych w procesach przemysłowych i produktach konsumpcyjnych, stanowią podstawę do przekształcenia oceny opartej na wskaźnikach w bardziej elastyczną ocenę stanu. Informacje te pozwalają na regularną aktualizację stanu substancji zanieczyszczających o priorytecie regionalnym, monitorowanie i ocenę celów oraz holistyczne podejście uwzględniające trendy czasowe we wprowadzaniu substancji do morza oraz skutki ekotoksykologiczne z wyraźnym powiązaniem z całkowitą ilością zanieczyszczeń. Takie holistyczne podejście wzmacnia cykl zarządzania, umożliwiając śledzenie środków, ocenę ich skutków oraz dostosowanie tych środków do konkretnych zanieczyszczeń i ich grup. HELCOM zobowiązuje się do opracowania planu działania w zakresie niebezpiecznych substancji w ramach regionalnego podejścia strategicznego do wzmocnienia cyklu zarządzania niebezpiecznymi substancjami i powiązania działań HELCOM z innymi odpowiednimi politykami regionalnymi i globalnymi.

Odpady morskie

Aby osiągnąć pożądaný stan, zidentyfikowano następujące cele zarządzania odpadami morskimi:

- Zapobieganie wytwarzaniu odpadów oraz ich przedostawaniu się do morza, w tym mikrodrobin plastiku;
- Znaczna redukcja ilości śmieci na wybrzeżach i w morzu.

Regionalny plan działania dotyczący odpadów morskich HELCOM (*ang. Regional Action Plan on Marine Litter*) jest głównym narzędziem na szczeblu lokalnym służącym osiągnięciu celów ekologicznych i celów w zakresie zarządzania odpadami morskimi. Zapewnia podjęcie działań w odniesieniu do najbardziej powszechnych i szkodliwych odpadów występujących w basenie Morza Bałtyckiego poprzez:

- zmniejszenie wpływu porzuconych, zagubionych lub w inny sposób wyrzuconych do wody narzędzi połowowych na ekosystem morski w sposób systemowy poprzez opracowanie wytycznych i zaleceń HELCOM,
- znaczne zmniejszenie zużycia tworzyw sztucznych jednorazowego użytku, w tym stopniowe wycofywanie niepotrzebnych tworzyw sztucznych jednorazowego użytku, szczególnie zaśmiecających środowisko,
- zapobieganie zaśmiecaniu ze wszystkich źródeł,
- minimalizowanie wprowadzania mikrodrobin plastiku za pomocą środków zarówno u źródła, jak i poprzez rozwiązanie „końca rury”,
- bycie świadomym nowych i pojawiających się kwestii związanych z wytwarzaniem odpadów morskich i podejmowanie w razie potrzeby odpowiednich działań, oraz
- promowanie i aktywną pracę na rzecz globalnego porozumienia mającego na celu zmniejszenie ilości wprowadzanych do środowiska odpadów morskich i mikrodrobin plastiku.

HELCOM zredukuje ilość odpadów morskich na plażach o co najmniej 30% do 2025 r. i 50% do 2030 r., w stosunku do wyjściowej całkowitej ilości 40 sztuk odpadów na każde sto metrów plaży dla całego Morza Bałtyckiego (z wyjątkiem Kattegat w latach 2015-2016). Zacznie się to od redukcji najczęściej znajdowanych plastikowych przedmiotów jednorazowego użytku oraz przedmiotów związanych z narzędziami połowowymi. Do 2023 r. HELCOM będzie dalej rozwijać regionalnie skoordynowane ilościowe cele ograniczania ilości odpadów morskich, aby kierować postępowaniem w kierunku odpowiednich regionalnych i unijnych wartości progowych. Aby osiągnąć te cele, Umawiające się Strony wdrożą *Regionalny plan działania dotyczący odpadów morskich HELCOM* w uzupełnieniu do innych inicjatyw.

Ocena postępów w realizacji powyższych celów środowiskowych powinna opierać się na programach monitorowania wykorzystujących regionalnie zharmonizowane metodologie. Dostępna wiedza poprawiła się od czasu przyjęcia pierwszego planu działania dotyczącego odpadów morskich, jednak dalszy rozwój naukowy i technologiczny ma kluczowe znaczenie dla osiągnięcia celów BPD, zwłaszcza w odniesieniu do mikroodpadów.

Działania dotyczące niebezpiecznych substancji i odpadów

Aby osiągnąć wyznaczone cele, podjęte zostaną następujące działania:

Kod	Działanie
Temat: Niebezpieczne substancje	
HL1	W zakresie prac HELCOM nad niebezpiecznymi substancjami opracowanie do 2024 r. regionalnego podejścia strategicznego oraz, w oparciu o nie, planu działania.
HL2	Opracowanie krajowych programów ze szczególnym naciskiem na niebezpieczne substancje, które nie są odpowiednio regulowane przez inne polityki.
HL3	Przedłożenie HELCOM do 2023 r. możliwie szczegółowego wykazu planowanych i wdrożonych środków mających na celu ograniczenie uwalniania niebezpiecznych substancji do środowiska, w tym dostępnej wiedzy na temat ich skutków.
HL4	Wzmocnienie i aktualizacja zaleceń HELCOM dotyczących przemysłowych uwolnień niebezpiecznych substancji poprzez zastosowanie informacji uzyskanych w ramach <i>Dyrektywy UE w sprawie emisji przemysłowych</i> oraz z innych źródeł w celu wystarczającej ochrony środowiska Morza Bałtyckiego.
HL5	Zmniejszenie emisji niebezpiecznych substancji z małych emiterów na obszarach miejskich (podmioty miejskie, przedsiębiorstwa i prywatne gospodarstwa domowe) poprzez strategie zakupów inteligentnych chemicznie, zastępowanie oraz kampanie uświadamiające.
HL6	Ustanowienie do 2025 r. rejestru produktów chemicznych w oparciu np. o unijne ramy REACH (EC1907/2006).
HL7	Uruchomienie do 2025 r. kampanii edukacyjnych i informacyjnych podnoszących świadomość społeczną w zakresie odpowiedzialnego obchodzenia się z niebezpiecznymi substancjami w chemii gospodarczej i artykułach gospodarstwa domowego celem zapobiegania ich uwalnianiu do środowiska.
HL8	Wprowadzenie do 2025 r. wymagań dotyczących zawartości chemikaliów o dużym znaczeniu dla środowiska w procedurach zamówień publicznych oraz zapewnienie wsparcia w zakresie działań następczych.
HL9	Ustanowienie do 2025 r. procedur wykorzystujących informacje uzyskane w ramach różnych polityk i ram politycznych dotyczących stosowania chemikaliów (np. konwencja sztokholmska, następca Strategicznego podejścia do międzynarodowego zarządzania chemikaliami (ang. <i>Strategic Approach to International Chemicals Management, SAICM</i>), Rozporządzenie REACH, Ramowa Dyrektywa Wodna (2000/60/WE), Dyrektywa w sprawie emisji przemysłowych (2010/75/UE), itp.) celem priorytetowego traktowania środków ukierunkowanych na regionalne substancje zanieczyszczające oraz identyfikacji pojawiających się substancji zanieczyszczających budzących duże obawy.
HL10	Ustanowienie mechanizmu zarządzania listą substancji priorytetowych HELCOM począwszy od 2025 r. oraz reagowanie na wyniki badań przesiewowych i oceny wskazujące na regionalne wyzwania dla środowiska Morza Bałtyckiego czy substancje zanieczyszczające budzące nowe obawy.
HL11	Zorganizowanie ciągłego monitorowania prac nad niebezpiecznymi substancjami w ramach różnych polityk globalnych i unijnych, a także regionalnych konwencji morskich, począwszy od 2024 r., oraz aktywne wpływanie na te procesy poprzez promowanie międzynarodowych działań zidentyfikowanych jako niezbędne dla poprawy stanu środowiska w odniesieniu do niebezpiecznych substancji w Morzu Bałtyckim.
HL12	Udział HELCOM od 2023 r. jako członka Sojuszu na rzecz Wysoce Ambitnego Strategicznego Podejścia do Międzynarodowego Zarządzania Chemikaliami (ang. <i>Strategic Approach to International Chemicals Management High Ambition Alliance, SAICM HAA</i>) we wspieraniu międzynarodowej współpracy w zakresie globalnych wyzwań chemicznych, które mają wpływ na stan Morza Bałtyckiego. Identyfikacja globalnych wyzwań mających znaczenie dla Morza Bałtyckiego, które HELCOM umieści w programie SAICM HAA.
HL13	Do 2028 r. opracowanie kolejnego odpowiedniego systemu monitorowania skutków biologicznych niebezpiecznych substancji ułatwiającego wiarygodną ocenę stanu ekosystemu.

Zagadnienie: Trwałe zanieczyszczenia

- HL14 Zachęcanie do stosowania alternatywnych, mniej toksycznych metali i innych materiałów zastępujących ołów w narzędziach połowowych i pociskach strzeleckich celem zminimalizowania szkodliwego stosowania metalicznego ołowiu.
- HL15 Aby zmniejszyć emisję dioksyn, uruchomienie do 2025 r. kampanii informacyjnych i innych instrumentów, które skupią się na jakości i gatunkach drewna opałowego oraz na tym, co jest spalane w małych urządzeniach do spalania.
- HL16 Wzmocnienie wdrażania Konwencji UNEP 2013 z Minamaty w sprawie rtęci przez te Umawiające się Strony, które są stronami tej Konwencji oraz zachęcanie do jej ratyfikacji przez kraje HELCOM, które jeszcze do niej nie należą.
- HL17 Uruchomienie do 2028 r. wszelkich możliwych środków ograniczających emisję rtęci z sektora energetycznego.
- HL18 Kontrola stężenia rtęci w urobku oraz podjęcie możliwych środków zapobiegających jej uwalnianiu podczas prac pogłębiarskich i przeładunku.
- HL19 Wprowadzenie do 2030 r. zakazu stosowania amalgamatu na bazie rtęci w stomatologii, z wyjątkiem przypadków, gdy jest to absolutnie konieczne.
- HL20 Ustanowienie do 2023 r. oraz utrzymanie procedur (zasad) postępowania z odpadami zawierającymi rtęć w celu zapobiegania przedostawaniu się zanieczyszczenia do środowiska, w tym informowanie społeczeństwa o tych procedurach (zasadach).
- HL21 Wprowadzenie do 2027 r. środków opartych na najlepszej dostępnej wiedzy naukowej i technologiach ograniczających stosowanie oraz zapobiegających uwalnianiu się perfluorowanych substancji alkilowych, związków fenolowych o działaniu zaburzającym gospodarkę hormonalną oraz chlorowanych parafin.

Zagadnienie: Zanieczyszczenia budzące obawy

- HL22 Poprawa bazy wiedzy na temat występowania substancji farmaceutycznych w środowisku, ich trwałości i szkodliwych skutków oraz zapewnienie do 2025 r. dostępności tych informacji dla szerokiego grona ekspertów.
- HL23 Identyfikacja do 2024 r. priorytetowych substancji farmaceutycznych z wykorzystaniem najlepszej dostępnej wiedzy na temat ich uwalniania do środowiska wodnego oraz ich wpływu na środowisko, a także dostępnych danych na temat ich stosowania w regionie, celem skutecznego ograniczenia ryzyka i późniejszego włączenia tych substancji do ocen HELCOM, jako wskaźników stanu Morza Bałtyckiego i presji na środowisko.
- HL24 Opracowanie do 2025 r. wytycznych dotyczących monitorowania i analizy środowiskowej farmaceutyków zidentyfikowanych jako wskaźniki stanu Morza Bałtyckiego.
- HL25 Zorganizowanie do 2025 r. kampanii informacyjnej na temat tego, czego nie należy wylewać do kanalizacji (chemikalia, farmaceutyki i śmieci).
- HL26 Usprawnienie do 2026 r. zbiórki niewykorzystanych farmaceutyków od ludności w regionie Morza Bałtyckiego.
- HL27 We współpracy z instytucjami opieki zdrowotnej, zwiększanie świadomości i wiedzy konsumentów na temat farmaceutyków zawierających substancje trwałe i szkodliwe dla środowiska, gdy dostępne są naukowo potwierdzone informacje.
- HL28 Poczynając od 2021 r. zajęcie się substancjami budzącymi obawy poprzez rozpoczęcie cyklicznych kampanii badań przesiewowych, w tym szeroko zakrojonych technik analitycznych, takich jak badania przesiewowe podejrzanych substancji oraz metody badań przesiewowych innych niż docelowe.
- HL29 Ograniczenie do 2027 r. stosowania piany gaśniczej zawierającej substancje per- i polifluoroalkilowe (PFAS) na morzu i w zlewniach oraz promowanie środków alternatywnych.

HL30

Minimalizacja uwalniania biocydów z produktów przeciwporostowych do środowiska morskiego, a najlepiej do 2027 r. zastąpienie stosowania biobójczych produktów przeciwporostowych alternatywnymi rozwiązaniami niezawierającymi biocydów, na konstrukcjach, sprzęcie i rekreacyjnych jednostkach pływających, w przypadkach niepodlegających jeszcze Międzynarodowej Konwencji w sprawie kontroli szkodliwych systemów przeciwporostowych stosowanych na statkach (*ang. International Convention on the Control of Harmful Anti-fouling Systems on Ships*), o ile są one dostępne oraz wykonalne pod względem środowiskowym i technicznym.

Odniesienie do działań w innych segmentach

S8 S9 S10

Temat: Odpady morskie

HL31

Poprawa bazy ewidencyjnej dotyczącej wpływu odpadów morskich na region Morza Bałtyckiego celem opracowania i uzgodnienia do 2025 r. nowych środków zapobiegających.

HL32

Uzgodnienie podstawowych wskaźników oraz jednolitych metod monitorowania pozwalających na ocenę ilości, składu, rozmieszczenia i źródeł (w tym dopływu rzeczno) odpadów morskich, w tym mikroodpadów, do 2022 r., a w pozostałych przypadkach nie później niż do 2026 r. Prace powinny być prowadzone w ścisłej koordynacji z działaniami podejmowanymi przez umawiające się strony na innych odpowiednich forach, takich jak grupa techniczna ds. odpadów morskich działająca w ramach *Dyrektywy Ramowej w sprawie Strategii Morskiej UE (2008/56/EC)*.

Uwaga: Regionalny plan działania dotyczący odpadów morskich HELCOM jest głównym narzędziem na szczeblu lokalnym służącym osiągnięciu celów ekologicznych i celów w zakresie zarządzania odpadami morskimi.

Powiązanie z innymi traktatami

Współpraca w ramach HELCOM zapewnia oraz zwiększa możliwości synergii wysiłków krajowych w odniesieniu do różnych polityk i traktatów. Wdrożenie prawodawstwa i polityk UE związanych z niebezpiecznymi substancjami i odpadami, a także kodeksu wodnego i ustawy o ochronie środowiska Federacji Rosyjskiej ma zasadnicze znaczenie dla osiągnięcia celu segmentu. Kluczowe globalne traktaty to te zawarte w ramach IMO, Konwencji z Minamaty, Bazylei, Rotterdamu, Sztokholmu, *Konwencji ONZ o ochronie i użytkowaniu cieków transgranicznych i jezior międzynarodowych*.

Działalność na morzu

Cel dla działalności
na morzu

„Zrównoważona środowiskowo działalność na morzu”

Cele ekologiczne

- Brak lub minimalne zagrożenie dla różnorodności biologicznej i ekosystemu
- Działania wpływające na siedliska dna morskiego nie zagrażają żywotności zbiorowisk i populacji gatunków
- Brak lub minimalne szkody dla życia morskiego powodowane hałasem wytwarzanym przez człowieka

Cele zarządzania

- Minimalizacja strat i zakłóceń w siedliskach dna morskiego
- Minimalizacja hałasu do poziomu, który nie wpływa negatywnie na życie morskie
- Brak wprowadzania gatunków obcych
- Minimalizacja ilości składników odżywczych, niebezpiecznych substancji i odpadów pochodzących z działalności na morzu
- Egzekwowanie przepisów międzynarodowych – brak nielegalnych zrzutów
- Bezpieczna żegluga morska bez przypadkowych zanieczyszczeń – skuteczne systemy reagowania kryzysowego
- Minimalizacja szkodliwych emisji do powietrza
- Zero zrzutów z platform morskich
- Zapewnienie zrównoważonego wykorzystania zasobów morskich

Segment działalności na morzu

Zrównoważona środowiskowo działalność na morzu

Stan bieżący

Zrównoważone zarządzanie działalnością na morzu ma zasadnicze znaczenie dla osiągnięcia dobrego stanu środowiska Morza Bałtyckiego. Działalność na morzu obejmuje wszystkie ludzkie przedsięwzięcia i konstrukcje morskie, od żeglugi handlowej i rekreacyjnej po rybołówstwo, od prac budowlanych i pogłębiania po produkcję energii i wydobycie minerałów, ropy naftowej i gazu. Osiągnięcie nadrzędnego celu strategicznego segmentu wymaga zatem współpracy w szerokim zakresie tematów, a także koordynacji licznych i różnorodnych podmiotów oraz uwzględnienia różnych celów.

Emisje i zrzuty ze statków nadal wywierają szkodliwy wpływ na środowisko Morza Bałtyckiego, pomimo wzmocnienia istniejących oraz opracowania nowych międzynarodowych przepisów dotyczących zanieczyszczeń pochodzących ze statków, które zostały przyjęte przez Międzynarodową Organizację Morską (IMO) w ciągu ostatnich dziesięciu lat. Efektywność energetyczna statków poprawia się, a tendencja spadkowa jest również widoczna w przypadku innych rodzajów emisji i zrzutów. Niemniej jednak żegluga nadal przyczynia się do emisji i odprowadzania zanieczyszczeń do Morza Bałtyckiego, w tym tlenków azotu (NO_x), siarki (SO_x), cząstek stałych, ścieków i zrzutów z systemów oczyszczania spalin, co prowadzi do zanieczyszczenia i eutrofizacji środowiska morskiego. Ponadto, żegluga przyczynia się do powstawania szeregu presji na środowisko morskie, które nie są jeszcze objęte obowiązkowymi przepisami międzynarodowymi, takimi jak hałas podwodny, biofouling czy zrzuty „szarej wody”.

Rozlewy ropy zaobserwowane przez nadzór lotniczy zmniejszają się zarówno pod względem liczby, jak i wielkości, i chociaż gotowość i reagowanie na wycieki ropy i niebezpiecznych substancji szkodliwych dla morza i lądu są dość zaawansowane w rejonie Bałtyku, to nadal istnieje potrzeba poprawy. Roczne raporty pokazują rosnącą liczbę wycieków niezidentyfikowanych substancji chemicznych oraz nowych rodzajów paliwa, dla których należy opracować opcje reagowania, zwłaszcza w świetle rosnącego prawdopodobieństwa wypadków wynikającego ze zwiększonego ruchu i ekstremalnych warunków pogodowych wywołanych zmianą klimatu.

Połowry odbywają się na dużych obszarach Morza Bałtyckiego, wywierając bezpośredni wpływ na gatunki docelowe, a także na gatunki chronione i siedliska. Obecnie większość stad ryb komercyjnie poławianych w Morzu Bałtyckim nie jest w dobrym stanie pod względem biomasy i istnieją obawy dotyczące ich kondycji połowowej. Fizyczne zakłócenia dna morskiego w wyniku trałowania dennego oraz przyłowy ptaków, ssaków morskich i innych niż docelowe gatunków ryb przez narzędzia poło-

wowe stanowią inne presje na ekosystem, które należy ograniczyć. Ponadto rybołówstwo przyczynia się do zmian w sieci pokarmowej, zmian w rozkładzie wielkości i wieku, a także zmniejszenia zdolności reprodukcyjnej i odporności zarówno ryb, jak i innych organizmów morskich.

Oprócz żeglugi i rybołówstwa, negatywny wpływ na środowisko morskie mają takie działania jak wydobywanie minerałów, pogłębianie dna morskiego, instalacja morskich farm wiatrowych, inne formy produkcji energii morskiej oraz układanie podwodnych kabli i rurociągów. Jednym ze skutków tych działań jest fizyczne naruszenie i utrata dna morskiego. Szacuje się, że około 40% dna Bałtyku jest potencjalnie naruszone, a wiele podwodnych biotopów i gatunków znajduje się w niekorzystnym stanie zachowania. Wraz z zatopionymi niebezpiecznymi substancjami, takimi jak amunicja, materiały wojenne i wraki zawierające ropę naftową, działania powodujące naruszenie dna morskiego przyczyniają się do potencjalnego uwalniania szkodliwych substancji, mogących wpływać na środowisko morskie i działalność na Morzu Bałtyckim. Zatopione niebezpieczne obiekty, oprócz tego, że są źródłem zanieczyszczeń, stanowią również fizyczne przeszkody na dnie morskim i stwarzają zagrożenie dla ludzi tam pracujących. Wyżej wymienione działania, w tym eksploatacja morskich farm wiatrowych i obiektów akwakultury, również wpływają na organizmy morskie poprzez hałas i mogą powodować zagrożenia i zakłócenia dla ptaków morskich i innych morskich organizmów.

Pomimo znacznych postępów w wielu obszarach działalności na morzu, oczywistym jest, że potrzebne są dalsze wysiłki. Ekspansja działalności na morzu poprzez powstające sektory morskie doprowadziła do powstania szeregu presji, dla których ramy regulacyjne nie istnieją lub nie zostały jeszcze wprowadzone. Należy ocenić skumulowane skutki istniejących i nowych rodzajów działalności na morzu, a także wdrożyć podejście ekosystemowe, w którym uznaje się zdolność ekosystemu do przenoszenia obciążeń oraz potrzebę ustalenia limitów dla działań człowieka.

Stan pożądany

Pożądany stan Morza Bałtyckiego w odniesieniu do działalności na morzu opisują następujące cele ekologiczne:

- Brak lub minimalne zagrożenie dla różnorodności biologicznej i ekosystemu
- Działania wpływające na siedliska dna morskiego nie zagrażają żywotności zbiorowisk i populacji gatunków
- Brak lub minimalne szkody dla życia morskiego powodowane hałasem wytwarzanym przez człowieka

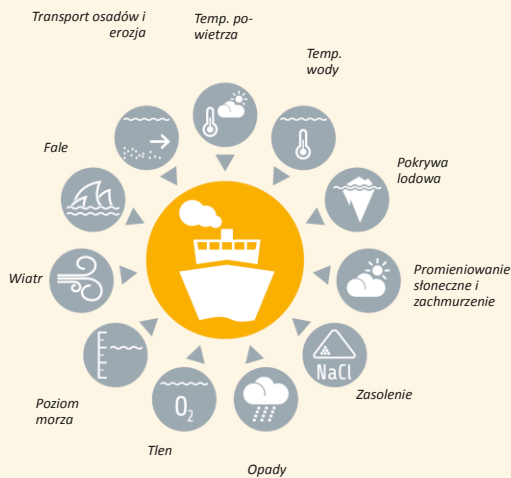

Cel dla działalności na morzu

„Zrównoważone środowiskowo działania na morzu”

Skutki zmiany klimatu wpływające na działalność na morzu

Uwzględnione cele SDG

- **2.4** Do 2030 roku utworzyć systemy zrównoważonej produkcji żywności oraz wdrożyć praktyki odporne rolnictwa mające zwiększyć wydajność i produkcję, podtrzymać ekosystemy, wzmocnić zdolność przystosowania się do zmian klimatycznych, ekstremalnych zjawisk pogodowych, suszy, powodzi i innych katastrof, a także mające stopniowo poprawiać jakość gleby i gruntów.
- **12.2** Do 2030 roku zapewnić zrównoważone zarządzanie i efektywne zużycie zasobów naturalnych.
- **12.5** Do 2030 roku istotnie obniżyć poziom generowania odpadów poprzez prewencję, redukcję, recykling i ponowne użycie.
- **12.4** Do 2020 roku zapewnić stabilne i ekologiczne zarządzanie chemikaliami i wszystkimi odpadami podczas ich całego cyklu życia, w zgodzie z ustaleniami międzynarodowymi. Znacząco zmniejszyć poziom tych substancji w powietrzu, wodzie i glebie, tym samym minimalizując ich negatywny wpływ na zdrowie człowieka i środowisko.
- **13.2** Włączyć działania na rzecz przeciwdziałania zmianom klimatycznym do krajowych polityk, strategii i planów.
- **14.1** Do 2025 roku zapobiegać i znacznie zmniejszyć poziom wszelkich rodzajów zanieczyszczeń morza, w szczególności powstałych w wyniku działalności na lądzie, w tym śmieci i odpadów żywnościowych zrzucanych do morza.
- **14.4** Do 2020 roku skutecznie uregulować kwestie pozyskiwania owoców morza oraz wyeliminować nadmierne połowy ryb, nielegalne, niezarejestrowane i nieuregulowane rybołówstwo oraz destrukcyjne praktyki połowów, oraz wdrożyć poparte naukowo plany zarządzania, tak by w możliwie najkrótszym czasie odbudować populację ryb, co najmniej do poziomu umożliwiającego maksymalny, odnawialny poziom zrównoważonych połowów, zgodnie charakterystyką poszczególnych gatunków.
- **14.C** Zwiększyć ochronę i zrównoważone wykorzystywanie oceanów i ich zasobów poprzez wdrażanie prawa międzynarodowego, zgodnego z Konwencją Narodów Zjednoczonych o Prawie Morza (ang. United Nations Convention on the Law of the Sea, UNCLOS), która zapewnia ramy prawne odnośnie do ochrony i zrównoważonego wykorzystania oceanów i ich zasobów, oraz zgodnego z paragrafem 158 dokumentu końcowego szczytu Rio+20 „Przyszłość, jaką chcemy mieć”.
- **15.8** Do 2020 roku wprowadzić działania zapobiegające wprowadzaniu oraz znacząco minimalizujące wpływ inwazyjnych gatunków obcych na ekosystemy lądowe i wodne oraz kontrolujące lub eliminujące gatunki priorytetowe.

Więcej informacji na temat powiązań z innymi traktatami dotyczącymi działalności na morzu można znaleźć na stronie 47.

Uwzględnione presje

Uwzględnione działania

Odniesienie do innych segmentów

- Realizacja zadań związanych z działalnością na morzu jest niezbędna do osiągnięcia celu „Ekosystem Morza Bałtyckiego jest zdrowy i odporny”;
- Osiągnięcie celu i zadań dla działalności na morzu jest warunkiem osiągnięcia celu dotyczącego eutrofizacji oraz niebezpiecznych substancji i odpadów.

Osiągnięcie pożądanego stanu: cele zarządzania

Aby osiągnąć pożądaný stan, należy zrealizować następujące cele zarządzania:

- Minimalizacja strat i zakłóceń w siedliskach dna morskiego
- Minimalizacja hałasu do poziomu, który nie wpływa negatywnie na życie morskie
- Brak wprowadzania gatunków obcych
- Minimalizacja ilości składników odżywczych, niebezpiecznych substancji i odpadów pochodzących z działalności na morzu
- Egzekwowanie przepisów międzynarodowych – brak nielegalnych zrzutów
- Bezpieczna żegluga morska bez przypadkowych zanieczyszczeń
- Skuteczne systemy reagowania kryzysowego
- Minimalizacja szkodliwych emisji do powietrza
- Zero zrzutów z platform morskich
- Zapewnienie zrównoważonego wykorzystania zasobów morskich

Wdrażanie działań w segmencie działalności na morzu jest jednym z kluczowych czynników umożliwiających realizację wizji Bałtyckiego Planu Działania (BPD) dotyczącej osiągnięcia zdrowego środowiska Bałtyku oraz wspierania szerokiego zakresu przedsięwzięć w jego akwenie, nie zagrażających ekologicznej, społecznej i długoterminowej równowadze gospodarczej. HELCOM ma ambicję ciągłej pracy na rzecz uczynienia Morza Bałtyckiego liderem w dziedzinie zrównoważonej środowiskowo działalności na morzu, w tym żeglugi, rybołówstwa, akwakultury, morskich farm wiatrowych i infrastruktury. HELCOM uznaje potrzebę znacznej ekspansji morskiej energetyki wiatrowej dla osiągnięcia celów klimatycznych wyznaczonych na lata 2030 i 2050 oraz podejmie działania gwarantujące, że ekspansja sektora offshore zostanie osiągnięta w sposób zrównoważony i z poszanowaniem naszych zobowiązań w zakresie różnorodności biologicznej i zdrowego środowiska morskiego. Ponadto, w celu zminimalizowania krótko- i długoterminowych skutków wydobycia z dna morskiego (z wyłączeniem wydobycia piasku i żelaza), minerały nie powinny być eksploatowane przed dostatecznym zbadaniem wpływu ich wydobycia na środowisko morskie, różnorodność biologiczną i działalność człowieka. Należy zrozumieć ryzyko, a technologie i praktyki operacyjne powinny być w stanie wykazać, że działalność wydobywcza z dna morskiego nie wyrządzi poważnych szkód środowisku, zgodnie z zasadą ostrożności.

Oprócz wdrożenia działań określonych w BPD, będzie to również wymagało wdrożenia innych instrumentów, takich jak *Regionalny plan działania dotyczący hałasu podwodnego* (ang. *Regional Action Plan on Underwater Noise*) oraz egzekwowania obowiązujących przepisów krajowych, regionalnych i międzynarodowych w zakresie działalności na morzu, a także dobrowolnych zobowiązań ze strony przemysłu.

Działania dotyczące działalności na morzu

Aby osiągnąć wyznaczone cele, podjęte zostaną następujące działania:

Kod	Działanie
Temat: Działania na morzu	
Zagadnienie: Zrzuty z platform morskich	
S1	Aktualizacja do 2026 r. planu działania na rzecz ochrony środowiska przed morskimi platformami wiertniczymi w celu wprowadzenia w życie zasady „zerowego zrzutu” w odniesieniu do wszystkich chemikaliów i substancji wykorzystywanych i produkowanych podczas eksploatacji morskich platform wiertniczych.
Zagadnienie: Bezpieczeństwo żeglugi	
S2	Podjęcie działań gwarantujących zakończenie najpóźniej do 2030 r. ponownych badań obszarów kategorii I i II wykorzystywanych przez żeglugę.
S3	Zagwarantowanie ukończenia ponownych badań dla obszarów przybrzeżnych oraz innych akwenów wykorzystywanych zazwyczaj do celów bezpiecznej żeglugi, ochrony środowiska, danych GIS (systemu informacji geograficznej) i awaryjnego odzyskiwania ropy naftowej (zwanym również obszarami kategorii III) w terminie określonym w zmienionym zharmonizowanym schemacie ponownych badań hydrograficznych Morza Bałtyckiego, opracowanym przez Komisję Hydrograficzną Morza Bałtyckiego (BSHC) i HELCOM (<i>ang. The BSHC-HELCOM Revised Baltic Sea Harmonized Hydrographic Re-Survey Scheme</i>).
S4	Dalsze prace w odniesieniu do regionalnego systemu automatycznej identyfikacji statków HELCOM (HELCOM AIS), a także nowych systemów, takich jak system wymiany danych VHF (<i>ang. VHF Data Exchange System, VDES</i>) i innych usług e-nawigacji do 2027 r. w celu zwiększenia bezpieczeństwa nawigacji i uzyskania korzyści dla środowiska.
S5	Dalsze wzmocnienie współpracy z Międzynarodową Organizacją Morską (IMO) i współpracy regionalnej w dziedzinie bezpieczeństwa żeglugi w ramach Grupy ds. Morskich HELCOM, w stosownych przypadkach, w szczególności uznając potrzebę wymiany wiedzy technicznej w zakresie oceny ryzyka z myślą o zapobieganiu wypadkom morskim na Bałtyku.
S6	Kontynuacja ścisłej współpracy technicznej z Europejską Agencją Bezpieczeństwa Morskiego (<i>ang. European Maritime Safety Agency, EMSA</i>) w zakresie gromadzenia i analizy danych morskich istotnych dla rozwoju bezpieczniejszej żeglugi na Morzu Bałtyckim, takich jak Europejska platforma informacji o wypadkach morskich (<i>ang. European Marine Casualty Information Platform, EMCIP</i>), oraz zbadanie możliwości przyszłej współpracy w zakresie dostarczania danych do EMSA, w tym dotyczących nadużywania narkotyków/alkoholu jako przyczyny wypadków, a także związanych z tym wycieków i strat ładunków wpływających na środowisko.
Zagadnienie: Gatunki obce	
S7	Ustanowienie do 2024 r., a następnie wdrożenie systemu wczesnego ostrzegania w przypadku wprowadzenia gatunków inwazyjnych do portów.
S8	Praca na rzecz skoordynowanego wdrożenia wytycznych i wskazówek dotyczących biofoulingu Międzynarodowej Organizacji Morskiej (<i>ang. International Maritime Organization (IMO) Biofouling Guidelines and Guidance</i>), z uwzględnieniem np. proponowanego planu działania w zakresie zarządzania biofoulingiem, oraz dalszy wkład w prace prowadzone w ramach IMO. Odniesienie do działań w innych segmentach HL30
S9	Promowanie rozwoju i stosowania skutecznych, zrównoważonych środowiskowo technik zarządzania biofoulingiem oraz systemów przeciwporostowych na statkach i łodziach rekreacyjnych, w tym alternatyw wolnych od biocydów poprzez wspieranie powiązanych działań badawczo-rozwojowych w regionie Morza Bałtyckiego. Odniesienie do działań w innych segmentach HL30

S10

Wzmocnienie do 2026 r. współpracy z zainteresowanymi stronami w zakresie opracowywania i wdrażania zrównoważonych opcji zarządzania biofoulingiem w celu zminimalizowania wprowadzania inwazyjnych gatunków wodnych, uwalniania niebezpiecznych substancji i mikrodrobin plastiku z systemów przeciwpiorostowych, a także zwiększenia efektywności energetycznej.

Odniesienie do działań w innych segmentach

HL30

S11

Wdrożenie *Wspólnej Zharmonizowanej Procedury dla państw – Stron HELCOM i OSPAR w zakresie udzielania zwolnień w ramach Międzynarodowej konwencji o kontroli i postępowaniu ze statkowymi wodami balastowymi i osadami, Prawidło A-4*, oraz aktualizowanie narzędzia do oceny ryzyka związanego z wodami balastowymi o dane z przeprowadzonych badań portowych.

S12

Kontynuowanie ścisłej współpracy z OSPAR (Konwencja o ochronie środowiska morskiego Północno-Wschodniego Atlantyku, Konwencja OSPAR) w zakresie wdrażania *Konwencji o kontroli i postępowaniu ze statkowymi wodami balastowymi i osadami (ang. Ballast Water Management Convention)* oraz kwestii zarządzania biofoulingiem na poziomie regionalnym i międzyregionalnym.

Zagadnienie: Żegluga rekreacyjna

S13

Promowanie zrównoważonej środowiskowo żegluga rekreacyjnej, w tym żeglarstwa, z wykorzystaniem najlepszych praktyk środowiskowych, poprzez edukację i podnoszenie świadomości użytkowników łodzi oraz personelu marin i portów jachtowych. Promowanie „zielonych” marin i portów jachtowych, np. poprzez wprowadzenie oznakowania ekologicznego marin oraz opracowanie do 2025 r. wytycznych i dokumentów dotyczących najlepszych praktyk, które pomogą marinom w spełnieniu wymaganych kryteriów ekologicznych.

Zagadnienie: Zanieczyszczenia ze statków

S14

Przeprowadzenie do 2025 r. badania i oceny skutków, obejmujących możliwe sposoby dostarczania przez statki towarowe ścieków do portowych urządzeń odbiorczych (*ang. port reception facilities, PRF*) lub ich oczyszczania za pomocą pokładowych oczyszczalni ścieków, przed zrzutem do morza. W oparciu o wyniki, podjęcie do 2027 r. odpowiednich działań w celu podjęcia decyzji, czy rozszerzyć zakres przepisów dotyczących Obszaru Specjalnego Morze Bałtyckie (*ang. Baltic Sea Special Area*) zgodnie z załącznikiem IV do *Międzynarodowej konwencji o zapobieganiu zanieczyszczeniu morza przez statki (MARPOL)*, aby objąć nimi również zrzuty ścieków ze statków towarowych.

S15

Przeprowadzenie do 2027 r. badania i oceny skutków, obejmujących możliwe sposoby dostarczania przez statki towarowe szarej wody do portowych urządzeń odbiorczych lub ich oczyszczania za pomocą pokładowych oczyszczalni ścieków, przed zrzutem do morza. W oparciu o wyniki, podjęcie odpowiednich działań w celu podjęcia do 2029 r. decyzji o tym, czy i jak zarządzać zrzutami szarej wody ze statków.

S16

Przeprowadzenie do 2026 r. badania i oceny skutków w celu oszacowania i oceny ilości i rezultatów zrzutu pozostałości szkodliwych substancji ciekłych zawartych w wodach z mycia zbiorników ładunkowych do Bałtyku, zgodnie z załącznikiem II do *Międzynarodowej konwencji o zapobieganiu zanieczyszczeniu morza przez statki (MARPOL)*. W oparciu o wyniki, podjęcie do 2028 r. odpowiednich działań określających, czy i w jaki sposób należy dalej ograniczać zrzuty do Bałtyku pozostałości szkodliwych substancji ciekłych zawartych w wodach z mycia zbiorników ładunkowych.

S17

Zbadanie do 2024 r. adekwatności i wykorzystania portowych urządzeń odbiorczych (PRF) dla pozostałości ładunku z załącznika V do *Międzynarodowej konwencji o zapobieganiu zanieczyszczeniu morza przez statki (MARPOL)* oraz, w oparciu o te informacje, zapewnienie odpowiednich PRF w portach Morza Bałtyckiego dla pozostałości ładunku sklasyfikowanych jako substancje inne niż HME (*Hazardous Materials Endorsement*), a ponadto zapewnienie do 2027 r. zachęty dla statków do korzystania z nich.

S18

Opracowanie planu działania na rzecz minimalizacji zrzutów odpadów żywnościowych do Morza Bałtyckiego, a następnie przygotowanie do 2025 r. zalecenia HELCOM zachęcającego do zawierania dobrowolnych porozumień w sprawie dostarczania wszystkich odpadów żywnościowych ze statków do portowych urządzeń odbiorczych.

S19

Egzekwowanie wymogów Obszaru Specjalnego Morze Bałtyckie zgodnie z załącznikiem IV do *Międzynarodowej konwencji o zapobieganiu zanieczyszczeniu morza przez statki (MARPOL)* oraz ciągle zapewnianie dostępności odpowiednich portowych urządzeń odbiorczych w portach pasażerskich na obszarze Morza Bałtyckiego, z uwzględnieniem „Wytycznych technicznych dotyczących postępowania ze ściekami w portach Obszaru Specjalnego Morze Bałtyckie, zgodnie

z załącznikiem IV do konwencji MARPOL” (*ang. Technical Guidance for the handling of wastewater in Ports of the Baltic Sea Special Area under MARPOL Annex IV*).

S20

Zapewnienie, że system zwolnień ze specjalnych opłat za odpady morskie będzie miał do 2024 r. zastosowanie do wszystkich biernie poławianych odpadów.

S21

Opracowanie i wdrożenie do 2024 r. najlepszych technologii, technik i praktyk (BAT/BEP) w celu zminimalizowania strat składników odżywczych podczas przechowywania i przeładunku suchych nawozów luzem w portach regionu Morza Bałtyckiego.

S22

Opracowanie do 2025 r. planu działania służącego zmniejszeniu ilości zanieczyszczeń wprowadzanych do wód zrzutowych z systemu oczyszczania spalin, co najmniej zgodnie z obowiązującymi przepisami, z uwzględnieniem zasady ostrożności i wyników prac Międzynarodowej Organizacji Morskiej (IMO).

S23

Opracowanie do 2023 r. planu działania służącego usprawnieniu wdrażania oraz egzekwowania przepisów na obszarze kontroli emisji NOx Morza Bałtyckiego (NECA) w oparciu o zdobyte doświadczenie i wyciągnięte wnioski.

S24

Wzrost do 2027 r. zastosowania alternatywnych paliw i źródeł energii w żegludzie morskiej i rekreacyjnej, a także zwiększenie wykorzystania cyfryzacji i innych innowacji technologicznych celem optymalizacji efektywności energetycznej na obszarze Morza Bałtyckiego z myślą o ograniczeniu emisji zarówno gazów cieplarnianych, jak i zanieczyszczeń powietrza.

S25

Aktywne śledzenie i udział w dyskusjach Międzynarodowej Organizacji Morskiej (IMO) na temat redukcji emisji gazów cieplarnianych (GHG) oraz dbanie o należyte uwzględnienie żeglugi lodowej i jej szczególnych wymagań. Zapewnienie, poprzez pracę podgrupy HELCOM ds. zielonych technologii i paliw alternatywnych dla żeglugi (*ang. HELCOM Green Team*), że żegluga na obszarze Morza Bałtyckiego osiągnie do 2030 r. cele strategii IMO w zakresie emisji GHG, jednocześnie nie osłabiając wysiłków na rzecz zmniejszenia zanieczyszczenia powietrza lub innych skutków dla środowiska.

S26

Praca nad zapewnieniem finansowania statków i innowacji na rzecz wspierania bardziej ekologicznej żeglugi oraz włączenia elementów transportu morskiego do odpowiednich mechanizmów finansowania.

S27

Umożliwienie zasilania statków energią elektryczną z lądu (*ang. Onshore Power Supply - OPS*) w regionie Morza Bałtyckiego poprzez promowanie dostępności OPS oraz zapewnienie do 2027 r. wstępnych zachęt ekonomicznych dla wykorzystywania OPS. .

S28

Opracowanie oraz wspieranie wdrażania wykonalnych i skutecznych zachęt ekonomicznych służących ograniczeniu zanieczyszczeń pochodzących ze statków, z uwzględnieniem rekomendacji HELCOM 28E/13 w wersji zmienionej w dniu 19 czerwca 2019 r.

S29

Kontynuowanie dialogu ustanowionego przez Bałtycką Platformę na rzecz Zielonych Technologii i Paliw Alternatywnych w Żegludze (*ang. Baltic Sea Platform for Green Technology and Alternative fuels in shipping, HELCOM GREEN TEAM*) oraz wspólne działania we współpracy z innymi regionalnymi organizacjami rządowymi i pozarządowymi, przemysłem i społecznością badawczą, w celu dalszego promowania rozwoju i wykorzystania zielonych technologii i paliw alternatywnych, aby zmniejszyć emisję szkodliwych gazów spalinowych oraz dążyć do czystej i niskoemisyjnej żeglugi.

Temat: Reagowanie na zanieczyszczenia

S30

Dalszy rozwój regionalnych usług związanych z gotowością i reagowaniem, np. poprzez zbadanie możliwości modernizacji Seatrack Web pod kątem zasilania danymi przekazywanymi na bieżąco, aby nie później niż do 2027 r. poprawić prognozy dotyczące trajektorii wycieków ropy naftowej. Zbadanie możliwości przygotowania Seatrack Web do integracji z usługą wykrywania satelitarnego Clean SeaNet.

S31

Przeprowadzenie do 2022 r. studium wykonalności oraz w stosownych przypadkach, do 2025 r. analizy ryzyka zanieczyszczenia środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego olejami oraz substancjami niebezpiecznymi i szkodliwymi (HNS).

S32

Opracowanie do 2025 r. ram całościowego/zintegrowanego zarządzania incydentami zanieczyszczenia mórz w celu umożliwienia skoordynowanych operacji reagowania na nie na morzu i na lądzie.

S33

Wzmocnienie do 2025 r. wzajemnej pomocy w zakresie reagowania na zanieczyszczoną olejem faunę i florę w regionie Morza Bałtyckiego.

S34

Opracowanie do 2025 r. najlepszych praktyk środowiskowych (BEP) w zakresie kompleksowej oceny ryzyka związanego z zatopioną amunicją, wrakami i niebezpiecznymi obiektami podwodnymi, a do 2028 r. wdrożenie najlepszych dostępnych technik (BAT) bezpiecznego i przyjaznego dla środowiska zarządzania.

S35

Utrzymanie oceny tematycznej HELCOM dotyczącej niebezpiecznych podwodnych obiektów jako żywego dokumentu, w tym amunicji i wraków, oraz począwszy od 2024 r. regularne aktualizowanie informacji w serwisie map i danych HELCOM (*ang. HELCOM Map and Data Service*).

S36

Wdrożenie do 2025 r. Wieloregionalnego Morskiego Podręcznika Reagowania na HNS (*ang. Multi-Regional Marine HNS Response Manual*) w operacyjnym reagowaniu na wycieki substancji niebezpiecznych i szkodliwych, a także podczas ćwiczeń.

S37

Zobowiązanie się do przetestowania procedur Wieloregionalnego Morskiego Podręcznika Reagowania na HNS podczas BALEX 2022.

S38

Podjęcie do 2026 r. monitorowania i oceny ryzyka zanieczyszczenia w odniesieniu do gatunków i siedlisk regionu Morza Bałtyckiego.

Temat: Zarządzanie rybołówstwem

S39

Opracowanie do 2026 r., we współpracy z regionalnymi grupami koordynacyjnymi działającymi w ramach unijnych ram gromadzenia danych oraz Międzynarodową Radą Badań Morza (*ang. International Council for the Exploration of the Sea, ICES*), wytycznych dotyczących sposobu usprawnienia gromadzenia danych na temat rybołówstwa rekreacyjnego, w sposób efektywny kosztowo, aby ocenić wpływ rybołówstwa rekreacyjnego na środowisko morskie tam, gdzie istnieje taka potrzeba.

S40

Zidentyfikowanie do 2024 r. gatunków ryb, dla których istnieje potrzeba uzyskania lepszych danych do określonych celów, takich jak ustalenie poziomów progowych. Uruchomienie do 2025 r. specjalnych programów i projektów ułatwiających rejestrowanie i raportowanie danych dotyczących tych gatunków celem wsparcia identyfikacji i wdrożenia środków służących osiągnięciu dobrego stanu środowiska.

Odniesienie do działań w innych segmentach

B35

S41

Dalsze rozwijanie do 2023 r. współpracy między Forum Rybołówstwa Morza Bałtyckiego (BALTFISH) a odpowiednimi grupami roboczymi HELCOM dla wsparcia szerokiego zakresu działań mających na celu osiągnięcie dobrego stanu środowiska.

S42

Aktualizacja i dostosowanie do 2024 r. narzędzia wspomaganie decyzji BALTFIMPA z 2016 r. do bieżących inicjatyw, np. Międzynarodowej Rady Badań Morza (ICES), dotyczących oceny dna morskiego Morza Bałtyckiego. Narzędzie to powinno również zapewniać możliwości zmniejszenia ewentualnego negatywnego wpływu rybołówstwa na wartości ochronne w najbardziej optymalny sposób, w tym na morskich obszarach chronionych (MOC).

Odniesienie do działań w innych segmentach

B3

B5

B8

Zagadnienie: Przyłów

S43

Zmniejszenie negatywnego wpływu działalności połowowej na ekosystem morski i w tym celu wspieranie rozwoju zarządzania rybołówstwem, w tym środków technicznych minimalizujących niepożądany przyłów ryb, ptaków i ssaków morskich oraz osiągnięcie do 2024 r. bliskiego zera celu w zakresie wskaźników przyłowu odpowiednich gatunków, w szczególności do 2022 r. bałtyckiej populacji morświna zwyczajnego (*Phocoena phocoena*).

Odniesienie do działań w innych segmentach

B8

S44

Wezwanie właściwych organów do niezwłocznego, lecz nie później niż do 2022 r., wdrożenia środków łagodzących na Bałtyku właściwym celem znacznego ograniczenia przyłowu morświna zwyczajnego, tak aby osiągnąć poziom przyłowu bliski zera.

Odniesienie do działań w innych segmentach

B8

S45

Zwrócenie się do właściwych organów o wdrożenie do 2024 r. operacyjnych środków ochronnych dla populacji morświna zwyczajnego w Wielkim i Małym Bełcie, takich jak stałe i/lub czasowo-przestrzenne zaprzestanie odpowiednich metier (działań) połowowych w obszarach ryzyka, w których techniczne środki zaradcze są niewystarczające do osiągnięcia celów ochronnych.

Odniesienie do działań w innych segmentach

B8

S46

Promowanie skutecznych środków zaradczych minimalizujących przyłów morświnów zwyczajnych na Bałtyku, m.in. poprzez współpracę z Forum Rybołówstwa Morza Bałtyckiego (BALTFISH), oraz ocena i promowanie dostosowanych środków w razie potrzeby, do 2025 r.

Odniesienie do działań w innych segmentach

B8

S47

Ciągłe testowanie, promowanie oraz wdrażanie nowych technicznych i operacyjnych środków ograniczających przyłów, takich jak alternatywne i bezpieczne dla fok narzędzia połowowe, we współpracy z właściwymi organami w celu, w stosownych przypadkach, zastąpienia narzędzi połowowych, które okazały się problematyczne pod kątem przyłowu, wraz z oceną tych środków co pięć lat, począwszy od 2023 r., oraz regularne aktualizowanie kwestionariusza HELCOM dotyczącego testów alternatywnych narzędzi i technik połowowych.

Odniesienie do działań w innych segmentach

B3

B5

B8

S48

Opracowanie oraz wdrożenie skutecznego systemu gromadzenia bardziej wiarygodnych danych na temat przypadkowo złowionych ptaków i ssaków oraz nakładu połowowego, spójnego i w pełni zgodnego z potrzebami w zakresie danych określonymi przez Międzynarodową Radę Badań Morza (ICES). Istotnymi źródłami danych są np. unijne rozporządzenie w sprawie kontroli oraz dodatkowe krajowe bądź regionalne programy gromadzenia danych lub projekty mające na celu uzupełnienie luk w danych, określone w planie działania HELCOM w zakresie danych dotyczących rybołówstwa.

Odniesienie do działań w innych segmentach

B5

B8

S49

Utrzymanie, rozwój oraz zwiększenie liczby programów ustawowych lub dobrowolnych chroniących kluczowe obszary i okresy ochronne ptaków morskich poprzez ustanowienie odpowiednich środków w zakresie rybołówstwa zgodnych z celami ochrony oraz monitorowanie przypadkowych połowów ptaków morskich, do 2025 r. Zwiększenie liczby oraz rozwój programów informacyjnych dla sektora rybołówstwa dotyczących jego możliwego wpływu na zbiorowiska ptaków morskich.

Zagadnienie: Zarządzanie populacją ryb

S50

Wspólne opracowanie przez właściwe organy środków ochronnych dla łososia bałtyckiego w celu wsparcia opracowania nowego regionalnego planu zarządzania jego populacją oraz w stosownych przypadkach, ustanowienie do 2023 r. krajowych planów zarządzania populacją łososia. Wspomniane plany zarządzania powinny zostać wdrożone do 2025 r., aby osiągnąć wyznaczone cele, w tym między innymi hodowlę smoltów (stadium rozwojowe łososia szlachetnego, który po przejściu stadium parr rozpoczyna wędrówkę do morza), różnorodność genetyczną i rozmieszczenie w siedliskach rzecznych. Ponadto na szczeblu krajowym należy dopilnować, aby wydawanie zezwoleń na działania w rzekach i w ich pobliżu nie zagrażało możliwości osiągnięcia ustalonych celów dotyczących rzecznych populacji ryb.

Odniesienie do działań w innych segmentach

B16

S51

Właściwe organy powinny poprawić dane dotyczące zasobów troci wędrowej (*Salmo trutta m. trutta*) oraz poprawić stan jej populacji poprzez wdrożenie środków krajowych, najpóźniej do 2025 r., służących osiągnięciu dobrego stanu ekosystemów wszędzie tam, gdzie występuje troć.

Odniesienie do działań w innych segmentach

B16

S52

Określenie do 2024 r. niezbędnych środków uzupełniających w odpowiednich obszarach polityki (rybołówstwo, środowisko itp.) aby poprawić wielkość/strukturę wiekową stad ryb, w tym dorsza.

Odniesienie do działań w innych segmentach

B27

S53

Wdrożenie do 2026 r. środków mających na celu odbudowę przybrzeżnych społeczności rybnych, w tym ustanowienie obszarów zakazu połowów, sezonowych ograniczeń i przepisów dotyczących połowów, stosownie do potrzeb danego akwenu.

Odniesienie do działań w innych segmentach

B15

S54

Wymiana informacji między umawiającymi się stronami, Forum Rybołówstwa Morza Bałtyckiego (BALTFISH) i Bałtycką Radą Rybactwa (*ang. Baltic Sea Advisory Council, BSAC*) na temat nieśmiercionośnych środków zaradczych lub innych sposobów zarządzania interakcjami między fokami a rybołówstwem oraz w stosownych przypadkach, wdrożenie tych środków do 2025 r.

Odniesienie do działań w innych segmentach

B3

B5

Temat: Hałas podwodny

S55

Określenie najpóźniej do 2025 r., a także regularna aktualizacja co dwa lata, środków łagodzących zgodnie z najlepszą praktyką środowiskową (BEP) i najlepszą dostępną techniką (BAT) w odniesieniu do ciągłego hałasu podwodnego na Morzu Bałtyckim, a następnie ich wdrożenie zgodnie z zaleceniami i przepisami Międzynarodowej Organizacji Morskiej (IMO).

S56

Aktywne wspieranie oraz wkład w toczące się na forum Międzynarodowej Organizacji Morskiej (IMO) dyskusje na temat hałasu podwodnego, m.in. poprzez dążenie do skoordynowanego regionalnie wdrożenia do 2028 r. działań w tym zakresie.

S57

Jak najszybsze rozpoczęcie prac nad regionalnie skoordynowanymi działaniami w zakresie hałasu podwodnego, mającymi na celu w dłuższej perspektywie zajęcie się jego niekorzystnym wpływem na gatunki morskie zidentyfikowane jako wrażliwe na hałas, przy jednoczesnym zabezpieczeniu potencjału Morza Bałtyckiego dla zrównoważonej działalności człowieka poprzez:

- Wspieranie szybkiego wdrożenia *Regionalnego planu działania dotyczącego hałasu podwodnego* (*ang. Regional Action Plan on Underwater Noise*).
- Inicjowanie i wspieranie projektów pilotażowych służących zbadaniu skuteczności zmniejszenia prędkości poruszania się statków, zmiany tras żeglugowych oraz innych działań operacyjnych w odniesieniu do emisji hałasu i reakcji na ten hałas badanych gatunków, do końca 2026 roku. Wyniki należy przekazać Międzynarodowej Organizacji Morskiej (IMO) w celu podjęcia dalszych działań.
- Zmapowanie do 2027 r. wpływu rekreacyjnych jednostek pływających na hałas w środowisku morskim; wspieranie badań nad skutecznością środków łagodzących, takich jak ograniczenie prędkości pływania czy ograniczenia dotyczące dozwolonych okresów pływania (dobowych, sezonowych itp.); badania nad oddziaływaniem echosond, w tym rybackich. W oparciu o dostępne dowody i nowe wyniki, opracowanie wytycznych dotyczących wdrażania przepisów ograniczających wpływ hałasu na wrażliwe gatunki. Równoczesne rozpoczęcie dyskusji z przemysłem i odpowiednimi międzynarodowymi organami normalizacyjnymi oraz dążenie do opracowania norm branżowych i/lub wykonawczych dotyczących hałasu podwodnego emitowanego przez silniki w odniesieniu do jednostek rekreacyjnych, echosond, w tym rybackich, które mogą być wykorzystane w krajowych regulacjach dotyczących działań na morskich obszarach chronionych (MOC) czy innych obszarach Bałtyku wrażliwych na hałas.

Odniesienie do działań w innych segmentach

B3

S58

Zbadanie do 2026 r. wpływu ciągłego hałasu podwodnego związanego z instalacją, eksploatacją i likwidacją morskich farm wiatrowych na faunę i florę morską, w tym skumulowanego wpływu wielu farm wiatrowych. W oparciu o wyniki, podjęcie do 2029 r. odpowiednich działań, w razie potrzeby, w zakresie opracowania odpowiednich środków ograniczających ciągły hałas podwodny generowany przez morskie farmy wiatrowe.

S59

Ograniczenie wpływu hałasu podwodnego o charakterze impulsowym na różnorodność biologiczną morza.

S60

Zidentyfikowanie najpóźniej do 2023 r., a także regularne aktualizowanie co dwa lata, środków łagodzących zgodnie z najlepszą praktyką środowiskową (BEP) i najlepszą dostępną techniką (BAT) w odniesieniu do hałasu podwodnego o charakterze impulsowym na Bałtyku, a następnie niezwłoczne ich wdrożenie.

S61

Opracowanie oraz wdrożenie do 2024 r. wytycznych dotyczących projektowania i stosowania akustycznych urządzeń odstrasżających w celu uniknięcia szkodliwego wpływu hałasu podwodnego na środowisko.

S62

Opracowanie oraz wdrożenie wartości progowych i metod oceny niekorzystnego wpływu hałasu o charakterze impulsowym i hałasu otoczenia na organizmy morskie, we współpracy z OSPAR, UE i innymi odpowiednimi grupami ekspertów, najpóźniej do 2023 r., w odniesieniu do ssaków morskich, oraz do 2026 r., w odniesieniu do innych istotnych gatunków.

S63

Wdrożenie do 2023 r. regularnego i regionalnie zharmonizowanego monitorowania hałasu otoczenia i hałasu o charakterze impulsowym w celu monitorowania skutków środków łagodzących.

Temat: Utrata i naruszanie dna morskiego

S64

Egzekwowanie i wdrożenie do 2025 r., zgodnie z aktualizacją wytycznych dotyczących zarządzania morskimi obszarami chronionymi (MPA), skutecznych planów zarządzania i/lub środków ochronnych uniemożliwiających destrukcyjną i eksploatacyjną działalność związaną z dnem morskim, która może zagrazić celom ochrony MPA.

Odniesienie do działań w innych segmentach

B3

S65

Do 2026 r. wdrożenie wspólnego podejścia do kwestii utraty i naruszania siedlisk dna morskiego spowodowanych działalnością człowieka oraz, w miarę możliwości, zminimalizowanie tych strat.

S66

Regularne aktualizowanie i ulepszanie zaleceń i wytycznych HELCOM dotyczących postępowania z urobkiem powstającym w wyniku prac pogłębiarskich na morzu (*ang. HELCOM Recommendation and Guideline for handling dredged material at sea*) z wykorzystaniem najlepszej dostępnej wiedzy w celu zminimalizowania wpływu tych działań na środowisko, dalsze rozwijanie najlepszych praktyk środowiskowych (BEP) i najlepszych dostępnych technik (BAT) w zakresie operacji pogłębiania i składowania urobku.

S67

Określenie, nie później niż w 2023 r., charakterystyki siedlisk bentosowych, opracowanie podstawowych wskaźników oraz przeprowadzenie zintegrowanej oceny stanu tych siedlisk, w tym ich struktury, funkcji, rozmieszczenia i stopnia utraty, co w razie potrzeby doprowadzi do określenia środków mających na celu ograniczenie niekorzystnych skutków. Prace powinny być prowadzone w ścisłej koordynacji z działaniami podejmowanymi przez Umawiające się Strony na innych odpowiednich forach, z uwzględnieniem działań w ramach Grupy Technicznej UE ds. siedlisk bentosowych i integralności dna morskiego (TG Seabed) oraz z uwzględnieniem zaleceń ICES dotyczących procesu oceny dna morskiego.

S68

Opracowanie do 2024 r. usługi mapowania utraconych i zaburzonych siedlisk w ramach serwisu map i danych HELCOM.

Powiązanie z innymi traktatami

Osiągnięcie dobrego stanu środowiska w odniesieniu do bałtyckiej działalności na morzu zależy również od wdrożenia i egzekwowania odpowiednich przepisów i polityk UE, a także szeregu innych traktatów, w tym między innymi:

- Konwencji Międzynarodowej Organizacji Morskiej (IMO);
- Porozumienia o ochronie małych waleni Bałtyku, Północno-Wschodniego Atlantyku, Morza Irlandzkiego i Morza Północnego (ASCOBANS);
- Konwencji o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt (CMS);
- Porozumień Światowej Organizacji Handlu (WTO);

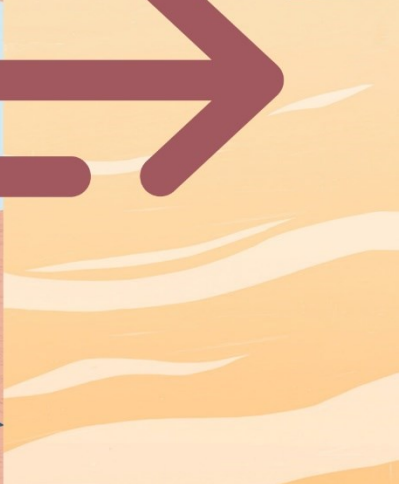
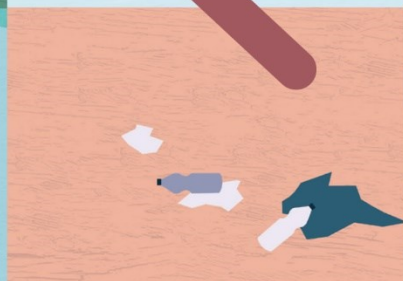
- Konwencji o różnorodności biologicznej (CBD)
- Konwencji o ochronie środowiska morskiego Północno-Wschodniego Atlantyku (OSPAR); oraz
- Porozumienia z Bonn.

Krajowe i regionalne zalecenia i przepisy opracowane w ramach HELCOM są ważnym uzupełnieniem międzynarodowych ram regulacyjnych.

Zagadnienia horyzontalne

Zagadnienia horyzontalne

Tematy zawarte w tej sekcji są z natury przekrojowe lub „horyzontalne”, a zatem potencjalnie wpływają na wdrażanie wszystkich elementów Bałtyckiego Planu Działania (BPD) jako całości. Tematy w ramach zaktualizowanego BPD, które zostały zidentyfikowane jako przekrojowe to:

- Zmiana klimatu
- Monitorowanie
- Planowanie przestrzenne obszarów morskich (*ang. Maritime spatial planning, MSP*)
- Analiza ekonomiczna i społeczna
- Hot spoty
- Wymiana wiedzy i podnoszenie świadomości
- Finansowanie

Każdy z tych siedmiu tematów jest istotny dla osiągnięcia celów zaktualizowanego BPD. Monitorowanie oraz analizy ekonomiczne i społeczne służą z kolei do badania i ilościowego określania bezpośrednich i pośrednich skutków wdrożenia lub niewdrożenia środków zawartych w BPD. Planowanie przestrzenne obszarów morskich jest kluczowym i coraz ważniejszym instrumentem w zarządzaniu opartym na ekosystemie oraz w dążeniu do osiągnięcia dobrego stanu środowiska. Wreszcie, pomyślne wdrożenie BPD zależy od dostępności wystarczających środków finansowych.

Zmiana klimatu

Wpływ zmiany klimatu na środowisko morskie jest z natury bardzo zróżnicowany. Zmiana ta wpływa na różne ekologiczne komponenty Morza Bałtyckiego, a także na sektory działalności związane z Bałtykiem, dotykając aspektów począwszy od nauki, a skończywszy na polityce wysokiego szczebla. Zmiana klimatu jest zatem kwestią horyzontalną, mającą wpływ na cały region Morza Bałtyckiego.

Zmiana klimatu wpływa na całe środowisko morskie, a jej skutki są już na Bałtyku widoczne: temperatura wody rośnie, zmniejsza się pokrywa lodu morskiego, a średnia roczna ilość opadów w północnej części regionu wzrasta. Skutki te mają wpływ na gatunki występujące w Morzu Bałtyckim, usługi ekosystemowe, które ono zapewnia oraz działalność człowieka zależną od morza. Na przykład wiele zimujących ptaków przesunęło swój zasięg zimowania bardziej na północ, a liczba gatunków ryb żyjących w ciepłych wodach wzrasta. Ocieplenie wód powierzchniowych zwiększyło ryzyko zakażenia patogenami i już doprowadziło do wzmożonej działalności na morzu, takiej jak połowy włokiem, które obecnie rozpoczynają się wcześniej w ciągu roku, zwłaszcza w północnych częściach Bałtyku. Jednak różnorodne skutki zmiany klimatu często nie są łatwe do zrozumienia i mogą być trudne do odróżnienia od innych presji antropogenicznych. Zarówno zmiana klimatu, jak i inne presje spowodowane działalnością człowieka różnią się znacznie w zależności od regionu Morza Bałtyckiego, co wyklucza proste rozwiązania w zakresie zarządzania czy uniwersalne podejście, które można byłoby zastosować w całym regionie.

Kod	Działanie
Temat: Zmiana klimatu	
HT1	Wykorzystując wspólną sieć ekspertów HELCOM/Baltic Earth ds. zmian klimatu jako platformę oraz poprzez zaangażowane wdrażanie agendy naukowej HELCOM, poprawa dostępu decydentów do informacji naukowych na temat wpływu zmiany klimatu, wraz z wieloma innymi presjami, na środowisko morskie Bałtyku poprzez okresowe aktualizacje arkusza informacyjnego HELCOM (<i>ang. HELCOM Climate Change Fact Sheet</i>) dotyczącego zmian klimatu oraz uwzględnienie możliwego wpływu zmiany klimatu w całościowej ocenie stanu i skuteczności środków, najpóźniej do 2030 r.
HT2	Określenie potrzeb i możliwości dalszego dostosowywania polityk i zaleceń HELCOM celem uwzględnienia ich skutków i wpływu na środowisko w warunkach zmieniającego się klimatu oraz opracowanie i przeprowadzenie procesu przeglądu polityki w zakresie zmiany klimatu w ramach prac HELCOM, począwszy np. od wskaźników i ogólnych zaleceń.
HT3	HELCOM i jego strony będą nadal dążyć do usprawnienia pracy Sekretariatu HELCOM oraz organizacji spotkań HELCOM służących dalszej minimalizacji emisji gazów cieplarnianych (GHG).
HT4	Promowanie badań, które zwiększają zrozumienie roli systemu lądowo-morskiego Morza Bałtyckiego w obiegu węgla i określają, w jaki sposób przy użyciu naturalnych procesów niebieskiego węgla można zmaksymalizować łagodzenie niekorzystnych zmian oraz wdrożyć odpowiednie środki. Zwiększone rozumienie powinno zostać wykorzystane do rozważenia dodatkowych środków zarządzania.
HT5	Opracowanie do 2025 r. strategicznego podejścia do zakwaszenia wód Morza Bałtyckiego wraz z pierwszymi krokami mającymi na celu uzupełnienie luk w wiedzy.

Polityka dotycząca zmiany klimatu i jej wpływu na środowisko morskie musi uwzględniać różnice w regionie Morza Bałtyckiego i opierać się na adaptacyjnym podejściu do zarządzania opartym na najlepszych dostępnych danych naukowych, dostosowanych do wyzwań stojących przed konkretnym obszarem lub zlewnią.

W odniesieniu do zmiany klimatu, ostatecznym celem HELCOM jest zwiększenie odporności ekosystemu Morza Bałtyckiego na jej skutki. Wszystkie środki prowadzące do zwiększenia odporności ekosystemu morskiego Bałtyku należy zatem traktować również jako środki adaptacji do zmiany klimatu. Aby wspierać zarządzanie adaptacyjne, prace nad zmianą klimatu w ramach HELCOM będą koncentrować się na długoterminowych, multidyscyplinarnych podejściach. HELCOM służy jako platforma do rozpowszechniania wiedzy na temat skutków zmiany klimatu i gwarantowania, że nauka o wysokiej jakości jest dostępna dla decydentów, innych specjalistów i zainteresowanych stron z regionu Morza Bałtyckiego tak szybko, jak to możliwe. Obejmuje to współpracę i komunikację z innymi odpowiednimi podmiotami w regionie HELCOM i poza nim. Na przykład HELCOM ściśle współpracuje z sektorem morskim nad minimalizacją negatywnego wpływu żeglugi na Morze Bałtyckie, np. poprzez zachęcanie do przejścia na bardziej ekologiczne praktyki żeglugowe czy wspieranie inicjatyw ukierunkowanych na redukcję emisji gazów cieplarnianych z żeglugi.

W skali globalnej, naturalnie występujące emisje gazów cieplarnianych, takich jak metan, z jezior i zbiorników stanowią uwalnianie gazów cieplarnianych porównywalne do około 20%

emisji generowanych przez spalanie paliw kopalnych. Aby poczynić postępy w zakresie środków łagodzących zmianę klimatu i związanych z Morzem Bałtyckim, takich jak zwiększenie składowania „niebieskiego węgla”, musimy lepiej zrozumieć cykl obiegu węgla w systemie lądowo-morskim Bałtyku, w tym powiązania między dynamiką węgla (np. dopływ węgla organicznego z łądu i emisja metanu), dziedzictwem eutrofizacji (np. węgiel w osadach, anoksja) i różnorodnością biologiczną (np. sekwestracja dwutlenku węgla).

Chociaż zakwaszenie nie jest obecnie głównym trendem w ekosystemie Morza Bałtyckiego, jest to postępujący i znaczący trend w światowych oceanach, bezpośrednio związany z emisjami dwutlenku węgla. Długoterminowa prognoza dla Morza Bałtyckiego również przewiduje zwiększone zakwaszenie, ale ani obieg węgla w Bałtyku, ani możliwy wpływ zakwaszenia na faunę i florę nie są jeszcze w pełni poznane, a środki łagodzące nie były dotychczas rozważane.

Powiązanie z innymi traktatami

Prace HELCOM w zakresie zmiany klimatu wspierają wdrażanie paryskiego porozumienia klimatycznego. Zakres wpływu zmiany klimatu na Morze Bałtyckie będzie zależał od tego, czy cel porozumienia – ograniczenie globalnego ocieplenia do znacznie poniżej 2°C, a najlepiej do 1,5°C, w porównaniu z poziomem sprzed epoki przemysłowej – zostanie osiągnięty i w jakim stopniu.

Monitoring

Monitoring jest dobrze ugruntowanym działaniem w ramach Konwencji Helsińskiej. Skoordynowany monitoring zmiennych fizycznych, chemicznych i biologicznych na otwartym akwenie Morza Bałtyckiego prowadzony jest od 1979 roku. Dane pochodzące z tych skoordynowanych programów monitoringu stanowią podstawę do zrozumienia stanu ekosystemu morskiego i wpływu działalności człowieka na morze, a także skutków środków przeciwdziałających tym oddziaływaniom.

Strategia Monitoringu i Oceny HELCOM (*ang. HELCOM Monitoring and Assessment Strategy*) określa podstawę tego, w jaki sposób Umawiające się Strony HELCOM zobowiązują się do współpracy i koordynacji przy opracowywaniu i realizacji krajowych programów monitorowania oraz do współdziałania przy opracowywaniu i aktualizowaniu wspólnych ocen. Monitoring HELCOM dostarcza niezbędnych danych potrzebnych do regularnej oceny stanu Morza Bałtyckiego, a także presji człowieka i jej

wpływu na ten stan, w celu śledzenia skutków zobowiązań HELCOM, w tym BPD. Umożliwia również ocenę zakresu, w jakim środki są skuteczne i przyczyniają się do wdrażania BPD oraz postępów w realizacji wizji, celów i zadań BPD. W przypadku Umawiających się Stron, które są również państwami członkowskimi UE, wspólny monitoring może także pomóc w spełnieniu wymagań Dyrektywy Ramowej w sprawie Strategii Morskiej UE, ramowej dyrektywy wodnej, dyrektywy siedliskowej i dyrektywy ptasiej. Monitoring HELCOM może być również wykorzystywany do wykrywania zmiany klimatu i jej wpływu na ekosystem morski Bałtyku, w miarę upływu czasu. Miejsca z odpowiednimi długoterminowymi zapisami danych są utrzymywane, przy jednoczesnym ciągłym wykorzystywaniu ulepszonych technik ich gromadzenia, a tym samym utrzymywaniu długoterminowych serii danych potrzebnych do identyfikacji zmian w czasie. Umożliwi to ocenę zdolności środowiska morskiego do radzenia sobie ze skutkami zmiany klimatu, przystosowania się do nich lub odbudowy po ich wystąpieniu.

Kod	Działanie
Temat: Monitoring	
HT6	Regularny przegląd oraz, w razie potrzeby, rewizja programów monitorowania HELCOM (raz na sześć lat), w tym poziomu koordynacji regionalnej, zgodnie z cyklem sprawozdawczym Dyrektywy Ramowej w sprawie Strategii Morskiej UE (MSFD), w celu dostosowania ich do najnowszych osiągnięć technicznych i naukowych na rzecz efektywnego kosztowo wspólnego monitorowania, które w pełni wspiera podejście oceny oparte na wskaźnikach i monitorowanie wdrażania Bałtyckiego Planu Działania oraz jest zgodne z innymi międzynarodowymi wymaganiami w zakresie monitorowania i sprawozdawczości.
HT7	Ważność Strategii Monitoringu i Oceny HELCOM oraz Strategii Danych i Informacji powinna zostać poddana przeglądowi w ciągu dwóch lat od aktualizacji BPD i zmieniona w razie potrzeby.
HT8	Zapewnienie do 2026 r. regionalnej koordynacji wszystkich programów monitorowania HELCOM.
Zagadnienie: Monitoring siedlisk i biotopów	
HT9	Mapowanie biotopów i siedlisk na poziomie krajowym w oparciu o porównywalne regionalnie systemy klasyfikacji, w tym kluczowych siedlisk i gatunków tworzących siedliska, oraz identyfikacja luk w zasięgu przestrzennym mapowania, celem opracowania do 2028 r. ogólnobałtyckich modeli, w tym map rozmieszczenia siedlisk i biotopów.
HT10	Wyeliminowanie do 2024 r. jako pierwszy krok, luk zidentyfikowanych w programach monitorowania biotopów, siedlisk, w tym kluczowych siedlisk i kluczowych gatunków tworzących siedliska HELCOM oraz uruchomienie do 2030 r. ciągłego monitorowania tych biotopów i siedlisk w całym regionie Morza Bałtyckiego.
HT11	Opracowanie do 2024 r. norm jakości dla mapowania siedlisk dna morskiego i produktów pochodnych.

Planowanie przestrzenne obszarów morskich

Planowanie przestrzenne obszarów morskich (MSP) jest procesem wspierającym zintegrowane zarządzanie działalnością człowieka na morzu. Poprzez zmniejszenie jej negatywnego wpływu na różne komponenty środowiska morskiego, skutecznie przyczynia się do osiągnięcia celów i założeń różnych segmentów BPD. MSP pomaga chronić różnorodność biologiczną i promować zrównoważone wykorzystanie zasobów morskich, jednocześnie równoważąc interesy wszystkich zainteresowanych stron, również w świetle innych międzynarodowych zobowiązań środowiskowych. Jako zintegrowane narzędzie, planowanie przestrzenne obszarów morskich przyczynia się również do adaptacji do zmiany klimatu i łagodzenia jej skutków poprzez zwiększenie odporności na nią.

Planowanie przestrzenne obszarów morskich zapewnia istotną wartość dodaną dla BPD, ponieważ jest to proces uwzględniający z perspektywy przestrzennej wiele rodzajów działalności człowieka. Planowanie przestrzenne obszarów morskich opiera się na kompleksowej, spójnej, transgranicznej i perspektywicznej analizie wykorzystania przestrzeni morskiej, której celem jest określenie preferowanych i optymalnych lokalizacji dla działalności na morzu.

Planowanie przestrzenne obszarów morskich wspiera zrównoważony rozwój i zrównoważoną gospodarkę morską/niebieską gospodarkę poprzez zastosowanie podejścia ekosystemowego. MSP uwzględnia aspekty społeczne, gospodarcze, kulturowe i inne istotne kwestie, jednocześnie wzmacniając morskie wartości przyrodnicze, ułatwiając ochronę przyrody oraz poprawiając usługi świadczone przez ekosystemy morskie.

Kod	Działanie
Temat: Planowanie przestrzenne obszarów morskich	
HT12	Wykorzystanie planowania przestrzennego obszarów morskich (MSP) z zastosowaniem podejścia ekosystemowego do wspierania założeń i celów BPD oraz przyczynianie się do zrównoważonej działalności na morzu.
HT13	Wykorzystanie morskiego planowania przestrzennego (MSP) jako narzędzia do sygnalizowania obszarów o wysokiej wartości przyrodniczej zidentyfikowanych przez odpowiedzialne organy środowiskowe. Odniesienie do działań w innych segmentach B1 B13
HT14	Wdrażanie planów zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich w celu prowadzenia działalności na morzu z dala od obszarów, na których może ona powodować poważne szkody lub zakłócenia. Odniesienie do działań w innych segmentach B1 B13

Analiza ekonomiczna i społeczna

Analizy ekonomiczne i społeczne środowiska mogą wykazać interakcję między ekosystemem a systemem społeczno-gospodarczym. Ponadto analizy te mogą wspierać proces decyzyjny w odniesieniu do polityk i celów środowiskowych poprzez zilustrowanie znaczenia środowiska morskiego Morza Bałtyckiego dla obywateli i społeczeństwa, dobrobytu obecnych i przyszłych pokoleń oraz gospodarek krajowych i regionalnych.

W ostatnich latach w ramach HELCOM na pierwszy plan wysunęły się gospodarcze i społeczne aspekty ochrony Morza Bałtyckiego. Przeprowadzono na przykład regionalne analizy ekonomiczne i społeczne.

Analizy te dotyczyły takich tematów, jak wykorzystanie wód morskich czy koszty degradacji wynikające z nieosiągnięcia dobrego stanu środowiska morskiego, a także wystarczalność, skuteczność i koszty podejmowanych działań. Wciąż jednak pozostaje kilka metodologicznych i praktycznych wyzwań oraz luk w wiedzy.

W celu wykorzystania i dalszego rozwoju regionalnych analiz ekonomicznych i społecznych jako środka wsparcia polityki, działania BPD obejmują określone obszary, priorytetowe dla rozwoju i wdrażania tych analiz w regionie Morza Bałtyckiego. Prowadzone działania zapewniają spójne regionalnie dane i wyniki wspierające zarządzanie oparte na ekosystemie, zrównoważone wykorzystanie zasobów morskich oraz rozwój skutecznych polityk regionalnych i krajowych, w tym BPD i planowania przestrzennego obszarów morskich.

Kod	Działanie
Temat: Analiza ekonomiczna i społeczna	
Zagadnienie: Umożliwienie zarządzania opartego na ekosystemie	
HT15	Do 2023 r. włączenie analiz ekonomicznych i społecznych do obszarów prac HELCOM wspierających wdrażanie podejścia ekosystemowego oraz opracowanie sposobu oceny powiązań między środowiskiem morskim a dobrostanem ludzi, w tym przeprowadzenie regionalnie skoordynowanej analizy ekonomicznej i społecznej środowiska morskiego.
HT16	Do 2028 r. poprawa wykorzystania wyników analiz ekonomicznych i społecznych w procesie decyzyjnym, w tym poprzez ustanowienie zestawu wskaźników opisujących ekonomiczne i społeczne aspekty funkcjonowania środowiska morskiego.
HT17	Do 2030 r. włączenie ilościowych i jakościowych wartości ekonomicznych środowiska do zarządzania działalnością człowieka i planowania przestrzennego obszarów morskich.
Zagadnienie: Usługi ekosystemowe	
HT18	Do 2023 r. zidentyfikowanie potencjalnych zastosowań oceny i wyceny usług ekosystemowych, dalszy rozwój i stosowanie regionalnie skoordynowanych metod wspierających analizy tych usług oraz wstępne zademonstrowanie, w jaki sposób można je wykorzystać w opracowywaniu polityki.
Zagadnienie: Rachunkowość ekosystemowa	
HT19	Do 2028 r. zastosowanie ram rachunkowości ekosystemowej w celu oceny wkładu ekosystemów morskich w działalność gospodarczą (np. produkt krajowy brutto (PKB)) przy użyciu wartości zgodnych z systemem rachunków narodowych i porównywalnych z innymi sektorami gospodarki.
Zagadnienie: Wystarczalność i skuteczność środków	
HT20	Do 2024 r. przeanalizowanie istniejących narzędzi do analizy wystarczalności środków, celem zaplanowania monitorowania i oceny skutków i kosztów zastosowanych działań, aby móc wykorzystywać zdobyte doświadczenia, gdy pojawi się potrzeba zastosowania nowych metod. Do 2028 r. dalsze rozwijanie i stosowanie regionalnie skoordynowanych metod analizy wystarczalności środków, a także ich opłacalności oraz kosztów i korzyści związanych z osiągnięciem dobrego stanu środowiska morskiego Morza Bałtyckiego.
Zagadnienie: Zachęty i dotacje	
HT21	Do 2025 r. określenie zachęt do zmniejszenia presji na środowisko morskie, w tym publicznych i prywatnych zachęt gospodarczych i regulacyjnych, a do 2030 r. zwiększenie wykorzystania tych zachęt oraz uzupełnienie ewentualnych luk.
HT22	Do 2025 r. HELCOM powinien zidentyfikować dotacje lub zachęty, które są szkodliwe dla środowiska morskiego, a do 2030 r. pracować, we współpracy z odpowiednimi organizacjami międzynarodowymi, nad stopniowym wycofywaniem takich dotacji lub zachęt.

Hot spoty

W 1992 r. przyjęto Wspólny Kompleksowy Program Działania Państw Morza Bałtyckiego na Rzecz Środowiska (*ang. Baltic Sea Joint Comprehensive Environmental Action Programme, JCP*), czyli międzynarodowe ramy zarządzania środowiskiem w celu długoterminowego przywrócenia równowagi ekologicznej Bałtyku, aby pomóc w identyfikacji i usuwaniu punktowych źródeł zanieczyszczeń (hot spotów). Lista *Hot Spot HELCOM* ustanowiona przez JCP obejmuje takie punktowe źródła zanieczyszczeń, jak obiekty komunalne i zakłady przemysłowe, obszary rolnicze i osady wiejskie, a także obszary wrażliwe, takie jak laguny przybrzeżne i tereny podmokłe, w których potrzebne jest zastosowanie specjalnych środków ochrony środowiska.

W ciągu ostatnich trzech dekad poczyniono znaczne postępy, likwidując ponad trzy czwarte ze 162 „hot spotów” HELCOM, ale konieczne są dalsze wysiłki w celu wyeliminowania pozostałych 40 lokalizacji zanieczyszczeń. Ogólnie rzecz biorąc, pomimo opóźnienia w pełnym wdrożeniu, JCP wykazał swoją skuteczność w ustalaniu priorytetów i rozwiązywaniu lokalnych problemów środowiskowych, skutecznie przyczyniając się do ogólnego postępu w kierunku dobrego stanu środowiska Morza Bałtyckiego.

Podczas gdy kryteria usuwania hot spotów określone w JCP z 1992 r. powinny pozostać niezmienione, aby uniknąć tworzenia tzw. ruchomych celów, HELCOM zbada możliwość rozszerzenia zakresu programu w celu uwzględnienia nowych wyzwań oraz opracowania dodatkowych kryteriów usuwania nowo wyznaczonych hot spotów.

Wymiana wiedzy i podnoszenie świadomości

Wymiana wiedzy i podnoszenie świadomości są coraz częściej uznawane za kluczowe czynniki w promowaniu społecznych, środowiskowych i gospodarczych skutków działań na rzecz osiągnięcia dobrego stanu środowiska Morza Bałtyckiego. Poprawiają one zarządzanie zasobami naturalnymi oraz towarami i usługami dostarczanymi przez te zasoby, a tym samym zapewniają dobrobyt ludzi, którzy są od nich zależni. Skutecznie prowadzona wymiana wiedzy i podnoszenie świadomości zwiększają prawdopodobieństwo, że wiedza i dowody zostaną wykorzystane w decyzjach dotyczących polityk, w konsekwencji zwiększając powodzenie tych decyzji w osiąganiu założonych celów. Przekazywanie wiadomości zainteresowanym stronom i ogółowi społeczeństwa powinno opierać się na nauce i obejmować wszystkie ważne tematy związane z ochroną środowiska morskiego.

Kod	Działanie
Temat: Hot spoty	
HT23	Wznowienie wysiłków na rzecz wyeliminowania do 2025 r. pozostałych hot spotów zidentyfikowanych w ramach Wspólnego Kompleksowego Programu Działania Państw Morza Bałtyckiego na Rzecz Środowiska (JCP, 1992).
HT24	Rozważenie wyznaczenia do 2025 r. hot spotów HELCOM na podstawie zidentyfikowanych dodatkowych źródeł poważnego negatywnego wpływu na ekosystem morski Bałtyku, począwszy od opracowania do 2023 r. kryteriów wyznaczania i usuwania hot spotów oraz w oparciu o te kryteria, zainicjowanie i podjęcie ukierunkowanych działań w celu wyeliminowania, tam, gdzie to możliwe, takich nowych hot spotów.
HT25	Priorytetowe włączenie, do 2027 r., hot spotów HELCOM do programów inwestycyjnych (krajowych lub międzynarodowych) lub ustanowienie alternatywnych mechanizmów finansowych w celu wyeliminowania hot spotów z listy HELCOM.
HT26	Wzmocnienie współpracy z krajami spoza HELCOM przy usuwaniu istniejących oraz wyznaczaniu nowych hot spotów z zastosowaniem kryteriów HELCOM oraz ułatwianie podejmowania wszelkich możliwych środków w celu ich wyeliminowania.
	Odniesienie do działań w innych segmentach
	E4
Kod	Działanie
Temat: Wymiana wiedzy i podnoszenie świadomości	
HT27	Wzrost wymiany wiedzy i podnoszenie świadomości celem promowania wsparcia i zainteresowania opinii publicznej i interesariuszy zrozumieniem stanu Morza Bałtyckiego i zagrożeń dla jego środowiska, a także promowanie możliwości udziału społeczeństwa w nauce obywatelskiej.
HT28	Dzielenie się doświadczeniami i najlepszymi praktykami w zakresie wdrożonych środków.

Finansowanie

Korzyści ekonomiczne wynikające z osiągnięcia dobrego stanu w odniesieniu do eutrofizacji, różnorodności biologicznej i innych aspektów ekosystemu Morza Bałtyckiego są oczywiste i udokumentowane imponującymi liczbami. Koszty ochrony Morza Bałtyckiego mogą zostać zredukowane poprzez efektywną kosztowo ich alokację, a w wielu przypadkach korzyści zostały ocenione jako przewyższające koszty. Z drugiej strony należy również pamiętać, że koszt niewystarczającej ochrony może być znaczny, ponieważ zasada „zanieczyszczający płaci” jest jedną z podstawowych zasad i zobowiązań zapisanych w art. 3.4 Konwencji Helsińskiej.

W związku z tym wszystkie Umawiające się Strony i Obserwatorzy HELCOM zbadają, w jaki sposób udostępnić środki finansowe, tj. wkład finansowy i niefinansowy, na wdrożenie BPD, biorąc pod uwagę w szczególności potrzebę łączenia priorytetów w różnych sektorach, z których projekty są wybierane do finansowania, w celu ustanowienia synergii i jak najlepszego wykorzystania ograniczonych zasobów finansowych.

Należy podkreślić, że zwiększone inwestycje publiczne i prywatne są niezbędne do wdrożenia działań i osiągnięcia celów zaktualizowanego BPD, a tym samym realizacji wizji jaką jest zdrowe Morze Bałtyckie.

Sektor prywatny, instytucje finansowe, a także fundacje non-profit i państwa spoza regionu Morza Bałtyckiego są zatem zaproszone do przyłączenia się do wysiłków na rzecz przywrócenia dobrego stanu środowiska Morza Bałtyckiego, co również wspierze rozwijającą się zrównoważoną niebieską gospodarkę re-

gionu. Umawiające się Strony będą promować mobilizację prywatnych i publicznych źródeł finansowania na rzecz realizacji BPD, a tam, gdzie to możliwe, będą również promować mobilizację zewnętrznych źródeł finansowania w kontekście organizacji takich jak Bank Światowy, niemiecka grupa bankowości rozwojowej *Kreditanstalt für Wieder-aufbau KfW*, Nordycki Bank Inwestycyjny (*ang. Nordic Investment Bank, NIB*) i inne.

UE i te z jej państw członkowskich, które są również stronami Konwencji Helsińskiej, przeznaczą środki finansowe na wdrożenie zaktualizowanego BPD, w szczególności tam, gdzie finansowanie jest dostępne za pośrednictwem programów w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych w okresie programowania 2021-2027 oraz poprzez finansowanie odpowiednich środków w ramach wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa. Zobowiązują się do uwzględnienia priorytetów zmienionego Planu Działania dla Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego (SUEM) i jego obszarów polityki mających na celu ratowanie Bałtyku przy opracowywaniu i wdrażaniu odpowiednich programów po 2020 r., a także *Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Północno-Zachodniego Okręgu Federalnego Federacji Rosyjskiej*. Projekty finansowane z *Programu Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027* mogą również wspierać wdrażanie BPD.

W tym kontekście Fundusz Bałtyckiego Planu Działania, prowadzony przez NIB/NEFCO (Nordic Environment Finance Corporation – Nordycka Korporacja Finansowania Ochrony Środowiska Naturalnego), może być narzędziem wspierającym wdrażanie zaktualizowanego BPD, a Umawiające się Strony i inni potencjalni uczestnicy mogą dobrowolnie wносить wkład do Funduszu w celu jego uzupełnienia, tak aby mógł on zapewnić finansowanie wszystkim podmiotom zainteresowanym przyczynianiem się do realizacji celów i założeń BPD.

Odniesienia

Raporty HELCOM

HELCOM 2013 HELCOM Red List of Baltic Sea species in danger of becoming extinct (Czerwona lista HELCOM dla gatunków Morza Bałtyckiego zagrożonych wyginięciem). Baltic Sea Environmental Proceedings nr 140 (Postępowanie w sprawie ochrony środowiska naturalnego Bałtyku).

HELCOM (2018): Economic and social analyses in the Baltic Sea region – HELCOM Thematic assessment 2011–2016 (Analizy gospodarcze i społeczne w regionie Morza Bałtyckiego – tematyczna ocena HELCOM 2011-2016). Baltic Sea Environmental Proceedings nr 160.

HELCOM (2018): HELCOM Assessment on maritime activities in the Baltic Sea 2018 (Ocena HELCOM dotycząca działalności morskiej na Morzu Bałtyckim w 2018 r.). Baltic Sea Environmental Proceedings nr 152.

HELCOM (2018): HELCOM Thematic assessment of biodiversity 2011-2016 (Tematyczna ocena różnorodności biologicznej HELCOM 2011-2016). Baltic Sea Environment Proceedings nr 158.

HELCOM (2018): HELCOM Thematic assessment of eutrophication 2011-2016 (Tematyczna ocena eutrofizacji HELCOM 2011-2016). Baltic Sea Environment Proceedings nr 156.

HELCOM (2018): HELCOM Thematic assessment of hazardous substances 2011-2016 (Tematyczna ocena substancji niebezpiecznych HELCOM 2011-2016). Baltic Sea Environment Proceedings nr 157.

HELCOM (2018): Sources and pathways of nutrients to the Baltic Sea (Źródła i drogi dopływu składników odżywczych do Morza Bałtyckiego). Baltic Sea Environment Proceedings nr 153.

HELCOM (2018): State of the Baltic Sea – Second HELCOM holistic assessment 2011-2016 (Stan Morza Bałtyckiego – Druga ocena całościowa HELCOM 2011-2016). Baltic Sea Environment Proceedings nr 155.

HELCOM (2018): Thematic assessment of cumulative impacts on the Baltic Sea 2011-2016 (Tematyczna ocena skumulowanych oddziaływań na Morze Bałtyckie w latach 2011-2016). Baltic Sea Environment Proceedings nr 159.

HELCOM (2020): HELCOM Annual report on discharges observed during aerial surveillance in the Baltic Sea 2019 (Roczny raport HELCOM dotyczący zrzutów zaobserwowanych podczas nadzoru lotniczego prowadzonego na Bałtyku w 2019 r.).

HELCOM (2020): Inputs of nutrients to the sub-basins. HELCOM core indicator report (Dopływ składników odżywczych do zlewni. Raport dotyczący podstawowych wskaźników HELCOM). Online.

HELCOM/Baltic Earth (2021): Climate Change in the Baltic Sea 2021 Fact Sheet (Arkuszy informacyjny dotyczący zmiany klimatu w basenie Morza Bałtyckiego 2021). Baltic Sea Environment Proceedings nr 180.

Prawodawstwo i polityka Unii Europejskiej

Komunikat Komisji Europejskiej: Europejski Zielony Ład [COM(2019) 640 wersja ostateczna].

Unijna strategia na rzecz bioróżnorodności 2030. Przywracanie przyrody do naszego życia. COM/2020/380 wersja ostateczna.

Strategia „od pola do stołu” na rzecz sprawiedliwego, zdrowego i przyjaznego dla środowiska systemu żywnościowego. COM/2020/381 wersja ostateczna.

Droga do zdrowej planety dla wszystkich. Plan działania UE na rzecz eliminacji zanieczyszczeń wody, powietrza i gleby. COM/2021/400 wersja ostateczna.

Strategia UE mająca na celu wykorzystanie potencjału energii z morskich źródeł odnawialnych na rzecz neutralnej dla klimatu przyszłości. COM/2020/741 wersja ostateczna.

Nowy plan działania UE dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym na rzecz czystszej i bardziej konkurencyjnej Europy. COM/2020/98 wersja ostateczna.

Strategia na rzecz zrównoważonej i inteligentnej mobilności – europejski transport na drodze ku przyszłości.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/56/WE z dnia 17 czerwca 2008 r.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2000/60/WE z dnia 23 października 2000 r.

Dyrektywa Rady 91/676/EWG z dnia 12 grudnia 1991 r.

Dyrektywa Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/75/UE z dnia 24 listopada 2010 r.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/904 z dnia 5 czerwca 2019 r.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. oraz Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r.

PLAN DZIAŁANIA [COM(2009) 248 wersja ostateczna, SWD 2021 (24) wersja ostateczna]

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/89/UE z dnia 23 lipca 2014 r. ustanawiająca ramy planowania przestrzennego obszarów morskich.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/883 z dnia 17 kwietnia 2019 r.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/802 z dnia 11 maja 2016 r.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1380/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie wspólnej polityki rybołówstwa.

Prawodawstwo i polityka Federacji Rosyjskiej

Federalna ustawa o ochronie środowiska nr 7 z dnia 10.01.2002 r.

Federalna ustawa o badaniu ekologicznym nr 174 z 23.11.1995 r.

Rozporządzenie Ministerstwa Zasobów Naturalnych i Ekologii Federacji Rosyjskiej nr 999 z 01.12.2020 r. (Wymagania dotyczące materiałów do oceny oddziaływania na środowisko).

Federalna ustawa o odpadach produkcyjnych i konsumpcyjnych nr 89 z dnia 24.06.1998 r.

Federalna ustawa o rybołówstwie i ochronie wodnych zasobów biologicznych nr 166 z dnia 20.12.2004 r.

Federalna ustawa o ochronie powietrza nr 96 z dnia 04.05.1999 r.

Federalna ustawa o ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych nr 296 z dnia 02.07.2021 r.

Federalna ustawa o obszarach chronionych przyrody nr 33 z dnia 14.03.1995 r.

Federalna ustawa o wodach wewnętrznych, morzu terytorialnym i strefie przyległej Federacji Rosyjskiej nr 155 z dnia 31.07.1998 r.

Federalna ustawa o szelfie kontynentalnym Federacji Rosyjskiej nr 187 z dnia 30.11.1995 r.

Federalna ustawa o eksploatacji podglebia (zasobów mineralnych) nr 2395-1 z dnia 21.02.1992 r.

Federalna ustawa nr 74 z dnia 03.06.2006 r.

Federalna ustawa nr 200 z dnia 04.12.2006 r.

Dekret Prezydenta Federacji Rosyjskiej nr 176 z dnia 19.04.2017 r.

Rozporządzenie Rządu Federacji Rosyjskiej nr 2423-r z dnia 18.12.2012 r.

Rozporządzenie Rządu Federacji Rosyjskiej nr 1235-r z dnia 27.08.2009 r.

Rozporządzenie Rządu Federacji Rosyjskiej nr 212-r z dnia 17.02.2014 r.

Rozporządzenie Rządu Federacji Rosyjskiej nr 1930-r z dnia 30.08.2019 r.

Rozporządzenie Rządu Federacji Rosyjskiej nr 84-r z dnia 25.01.2018 r.

Rozporządzenie Rządu Federacji Rosyjskiej nr 2798-r z dnia 26.11.2019 r.

Rozporządzenie Prezydenta Federacji Rosyjskiej nr 861-rp z dnia 17.12.2009 r.

Sprostowania

22 października 2021 r.: korekta błędnego tekstu w działaniu B24.
7 grudnia 2021 r.: poprawki redakcyjne.

Publikacja:
Komisja Helsińska – HELCOM
Katajanokanlaituri 6 B
00160 Helsinki, Finlandia

www.helcom.fi

Do celów bibliograficznych niniejszy dokument powinien być cytowany jako:

„Bałtycki Plan Działania HELCOM – Aktualizacja 2021. HELCOM 2021.”

© 2021 Komisja Ochrony Środowiska Morskiego Bałtyku
(Komisja Helsińska – HELCOM)

Wszelkie prawa zastrzeżone. Informacje zawarte w niniejszej publikacji lub ich fragmenty, z wyjątkiem obrazów i elementów graficznych, które nie są własnością HELCOM i są jako takie oznaczone, mogą być powielane bez uprzedniej zgody pod warunkiem podania pełnego odniesienia do publikacji, jak to określono powyżej.

Ilustracje: Katinka Reinke
Zdjęcia: Adobe Stock
Układ: Dominik Littfass

~~~~~
Dla zdrowego
Morza
Bałtyckiego

helcom.fi

Tłumaczenie dokumentu na j. polski zostały wykonane na zlecenie Departamentu Gospodarki Morskiej Ministerstwa Infrastruktury.